

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Pavli Aeginatae Praecepta Salvbria

Paulus <Aegineta>

Argentorati, 1511

Pauli eginetae praecepta salubria Guilielmo copo basileiensi interprete

[urn:nbn:de:bsz:31-271693](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-271693)

Pau. Eginē.

Pauli Eginetæ præcepta salubria Guilielmo
Copo Basileiensi interprete.

Quibus affectibus mulieres grauidæ infestent.
& qua victus rōne educandæ sint. Cap. I.

VONIAMMVLIERES
grauidæ, his fere molestan-
tur calibus, crebra vomitio-
ne, sputo, cordis dolore, fa-
stidio, haud ab re fuerit, p̄-
sidia, quibus eis succurrat,
præscribere. Itaq; deambu-
lationes, cibi non admodū
dulces, vīna rufa, odora, p̄-
cipue gnquēnia, & modica
potatio, eis cōueniūt. Hec

em̄ oīa vomitionem arcere consueuerunt. Medicamen-
torum vero vim obtinent, polygonium ex aqua coctū
& epotum, anetum, pontica radix, quæ ab incolis Rha-
vocatur. Hęc & ante, & post cibum adhibenda sunt.
Mane vero præcordijs cataplasma imponere oportet
ex cēnāthe, balaustio, cytiso, myrrha, gummi, scēnicu-
li semine. Nec refert vtcunq; miscere volueris, aut cū
vīno veteri & palmulis, aut solidum, siccumq; præcor-
dijs adhibere. Atq; id magnifice iurat eas, quæ terrā
edere cupiunt, ut in ea affectione quam *KITTAY* id est
picam vocant, quæ circa tertium gestationis mensem
præcipue infestat, quod non possit tum fœtus, utpote
imbecillus, quicquid ad vterum alimenti ratione fer-
tur, absumere, quapropter variæ in stomacho redun-
dantiæ accumulatur, vnde & varia, & absurda appe-

B

Præcept.

tunt, vt carbones extinctos, cretam cimoliam, & alia p̄
multa. eam ob causam ita affectum hunc nominaue-
runt, aut ab animalis varietate, aut quod sepe numero
hoc malo pica laborat. Cibi appetentiã inducũt, la-
bor, & longior peregrinatio. Si vero mulier grauida de-
licatius fuerit educata, inutiliter subibit repētinas mo-
tiones, fastidientē quoq; licet acres potioēs, & p̄cipue
sinapi degustare. Pedum tumores magnifice discu-
tit anthyllis in aceto macerata, & brassicæ latoris folia
atq; cimolia creta ex aceto illita, item alumē ex aceto
medica quoq; mala, quæ & citrea dicunt, in aqua co-
cta, vtiliter pedibus adhibētur.

De Nutrice.

Cap. II.

Ligenda est nutrix, quæ nullo penitus morbo
e labore. & neq; grādīs admodū natu, neq; val-
de iuuenis, ita vt iunior qdem quinq; & vigin-
ti annis minor non sit, grandior vero qnq; & triginta
nō excedat. Sit p̄cero pectore, mammis, papillæ neq;
nimia longitudine p̄mineant, neq; curuitate auertant.
reliquo vero corpore neq; obesa nimis, neq; macie ad-
modū extenuata. Id vero magnope conducet infanti,
si nō ita pridē nutrix peperit. atq; maxime si masculū,
abstineat ab arefaciētibus supra modū, a salis, acutis,
a stringētibus, acidis, amaris, valde calorificis, suaue
admodū olentibus, excellēter odoratis, bellarijs, cōdis
mētis, alijsq; acris, ac venerē haud quaq; admittat.
Exerceat manus & humeros, texendo, & in vlnis cir-
cunferendo, ferēdus aut in vlnis infans est trimestris
& quadrimestris.

De lacte nutricis,

Cap. III.

Pau. EGINE.

Primum lac esse cognosces, si mediocre fuerit
o in crassitudine, multitudine, colore, odore, gustu. Vtile pro illud est, quod in unguem pollicis instillatum, ad splendorem, inclinatum ungue, videtur nec ce-
leriter, nec tarde defluere. Atque sic quoque probandum est.
Lac emulsum in iuce in vas vitreum modicum, deinde digi-
tis agitatum, sine donec concrescat, si enim plus videris seri-
tis casei, inutile, si pro contra, coctum difficile erit. Optimum
vero fuerit, quod modice utrumque habet.

Quo modo lactis malicia corrigatur. Cap. III.

Actis vicia sic corrigenda sunt, si crassius fue-
rit, vomitu pituita eijcienda est, id quod cum oximel-
le optime perficitur, eaque laboribus precipue ante cibum
extenuanda est, ad quam rem commodissima fuerint, origa-
num, hyssopus, satureia, scandix, thymus, paulum radice
la, salsamentum vetusium oxymelle. Si pro nimis acre, te-
nueque appareat, tum a multis laboribus abstinere, & ali-
nutricem ex sorbitibus, & carnibus suillis oportet,
sapam bibere & vinum dulce, pectus & mammas fricas-
re. nonnullis cucurbitula adhibita, auxilio fuit. Medica-
menta autem quae lac generant, & si scio non nihil conferre,
assidue tamen eis uti non iubeo. nam nimis violenter eliquant.
sunt autem ea, semen & radix foeniculi, quae aqua calida ma-
cerata exhibenda sunt.

Educatio pueri.

Cap. V.

Rimus cibus iam iam genito puellio exhiben-
p dus, est mel, deinde lac dandum est, bis in die, aut
ter ad summum. Quum pro promptus ad accipien-
dum videbitur, nec desit concoquendi spes, tum cibos non
repletos dare convenit, quoniam quidem imprudenter repletus,
somnolentior, humidiorque, atque ventre quoque tumido, in

B ij

Præcept.

flatoq; eradit, & vrina aquosa reddit, quibus ego tum nihil dandū censeo. At satis fuerit duobus annis lacte nutrirī, deinde solidiores cibos accipere.

Ad exanthemata puero exorta. Cap. VI.

Væ circa pueri cutem florent, in primis qdem q æquo animo tolerare oportet, quū vero deflo- ruerūt tum balneis curare, adijciēdo myrti aut lentisci folia, aut rosas, rosaceo q; aut lentiscino oleo vtendū. mox cæratū cum cerusa adhibendū, atq; leni- ter ex nitris abstergere oportet. Nam fortiora præsidia non feret. Ratio victus sic cōmodissime instituitur, ut neq; nimīū impleat, neq; multa inedia vexetur. Porro si pueri aluus astricta fuerit, mel cibo adiectum dabis, quod si ne sic quīdem deijcit, resinam terebinthinam, q̄ ciceris quantitatē æquet, adijcies. Ad solutam vero aluum, miliū q̄ maxime confert.

De tussi & de stillatiōe pueri. Cap. VII.

I vel tussi vel de stillatiōe puer vexat, mellitif- f mos (ita em̄ nominant eligmata ex melle) sus- mere debet, abluendū caput est multa calida aqua, mox multo melle linere, deinde linguā digito le- niter comprimere oportet, ita em̄ magnam pituitæ co- piam euomet.

De pruritu. Cap. VIII.

Ruritus si puerum infestat, fomentis curabit p atq; multa vnctiōe ex oleo crudo, cum exigua cæra eliquato.

De dentium ortu. Cap. IX.

Eptimo fere mense dentiunt, tum gingiuarū, f maxillarum, & tendinū inflammatōes eis acce

Pau. Eginet

¶ Sunt nonnunquam nervorum quoque distentiones, quo tempore nihil puero dandum quod mādere oporteat. Gingivas a balneo assidue digito contrectare, & ex gallinaceo adipe, & leporis cerebello molliores reddere convenit. Prodeuntibus vero iam dentibus, teneras, mundasque lanas, cervicis, capiti, & maxillis adhibere, atque oleo calido, dulciq; fouere, id quod auribus quoque instillandum est. Porro puellum tum vberius alere oportet, & aqua calida lavare. Quod si alui quoque fluor molestauerit, tentandum eam epithematis, quæ maxime ventrem supprimunt, sistere, inspergentes lanæ, aut cuminum, aut anetum, aut apium, quibus rosarium quoque semen recte adijcitur, & in totum calefacere & exiccare expedit. Si vero nihil deijcit aluus, melle ad glandis formam redacto leniter irriteretur, prodest etiam calaminta trita, atque cum melle illita. Nervorum distentione laborantem puerum, magnifice iurabis, si heliotropium ex aqua coquens, ipsum laveris, eoque magis, si irino oleo, aut cyprino, aut sycionio unxeris, atque in totum calefeceris. Exortis iam dentibus, si digitos mordet, vulneratque, operæ precium fuerit radicem irisidis elixam, ac modice aridam tenere. Hæc enim ulceribus quoque auxiliatur, quemadmodum & butyrum cum melle illitum. Gingivarum pruritus, veteris salsamenti caro sedat.

De Aphtha. Cap. X.

Locus quoque puero accidit, quod Aphtha vocatur, modo subalbidum, modo subrubrum, nonnunquam veluti crusta nigrum, ut vero omnium pessimum, ita maxime lætale, nigrum est. Huic operæ

B ij

Præcep.

affert iris, vel cum melle, vel sicca etiam adhibita. Item rosarum folia contusa, flos rosarū, crocus, paulū mirrhæ, galla, thus, cortex thuris, vel simul, vel singulatim melle excepta. Præterea mulsum, & mali punici dulcis succus.

Ad femorum intertrigines. Cap. XI.

a D femorum intertrigines, myrtum aridam, cyprum, rosas, insperge.

Ad humectatōes aurium. Cap. XII.

a Vrium humectationes siccabimus, si lanam ex alumine adhibuerimus, aut vinum mulsum, aut vinum vetus, aut crocum ex vino tritum instillauerimus.

De Siriasi. Cap. XIII.

f Iriasis est partium circa cerebrum & eius mēbranas, inflammatio. Hanc sequitur & syncopitis, & oculorum cauitas, cum pallore & ariditate corporis. Eius remedium est, ouī rubrum cum rosaceo, caluariæ quidem pigmenti specie impositū, sed creberrime mutatum. Aliud ad Siriasim. Heliotropij (quod Scorpiuron vocant) folia, cucurbitæ rasuram, cucumeris atq; peponum adiacentem carni pelluculam, solani hortensis cū rosaceo, succū, caluarię adhibere oportet.

Ratio victus infantium, atq; reliquarum deinceps ætatum, ad vigoris vsq; inclinatioem Ca. XIII.

q Vum ab lactati fuerint infantes, suo desiderio & hilaritati dimittendi sunt, ac modice eis cō

Pau. Egin:

cedantur & exercitationes & leuia alimenta. Quum
sextum septimumve annum attigerint, tum & pueros
& puellas literatoribus tradere oportet, benignis qui-
dem, humanisq; qui cū gratia & animi securitate do-
ceant, quandoquidem animi relaxatio, ad vegetā cor-
poris educatōnem plurimum confert. Duodecimo
iam exacto anno, ad grammaticosq; rhetoresq; mittē-
di, atq; ad corporis exercitationes cogendi sunt. A
decimo quarto ad primum & vigesimū annum, ma-
thematicā, sapientiā studio, incumbant, & ad fortio-
res exercitationes pro corporis robore ducantur, ut &
corpore & animo laborantes, a libidinis impetu cohi-
beantur. Quum ad ætatis suæ vigorem peruenerint
perfecta educatio, tum animi, tum corporis, eis conue-
nit, qua de re nullum exercitationis genus abhorreāt,
præsertim quo quisq; uti solitus est. Cibosq; pleniore,
& qui bonum præbeat alimentū vtantur. Inclinan-
te iam vigore, educatio moderatior, tum animi, tū cor-
poris iuuat, Exercitationes vero qualescunq; fuerint,
pro inclinatiois rōne, remittendæ sunt. Neq; plenior tū
cibus exhibendus est, utpote habitu eorum frigescere
iam incipiente.

De fricatione præparatiua. Cap. XV.

Nte exercitationem corpus modice calfacie-
mus, linteo fricantes, deinde nudis manibus
ex oleo perfricabimus, donec caleseat satis, ac
transmutetur corpus, atq; florido rubore suborto, ad
habitum decentem pducatur.

De Exercitatione. Cap. XVI.

B iiij

Præcep.

Exercitatio est motus vehemens. Vehementiæ terminus est anhelitus in spissitudinem permutatio. Exercitationes, instrumentales partes præparant, ut & affectionibus potenter resistent, & ad actiones reddantur fortiores. Præterea ut alimenta validius attrahant, promptius conficiant, & vberius deinde reficiantur, propter inductum a forti motu pulmonis calorem. Itaque quum alimentum melius digeratur per corpus, si neque plenitudo, neque cruditas, tum extremorum, tum humorum, contineatur vel in ventriculo, vel intestinis (periculum enim est, ne prius quam probe concoquantur, ad vniuersas corporis partes trahantur) consistat ante alimentorum susceptiõem aggrediendas esse exercitationes. Temporis autem oportunitas, ex vris narum colore deprehenditur. si quidem aquosa cruda est, significatque iam redditum ex ventriculo humorem; Rufa & biliosa, tam dudum perfectam concoctiõem notat. Quæ mediocriter pallet, coctionis quæ adhuc fit, principium significat. Hoc igitur tempore aggrediendi sunt exercitationes, si prius vesicæ, ventrisque onera deiciantur.

De exercitacionũ generibus. Cap. XVII.

Omnibus exercitationibus comune est, quod animantia ex seipsis calorem auctiorem efficiunt. Proprium vero est quod per singula genera discernitur. Vehemens enim, id est violenta exercitatio neruos, lacertosque, robustiores reddit, huiusmodi sunt, fodere, magna onera attollere, siue in eodem loco quis maneat, siue paulum progrediatur. item si quis, quantum maxime potest, deambulet. Huius quoque

Pau. Eginē

quod generis sunt, apprehensum manibus funem scādes
re, atque alia complura. Veloces exercitōnes sine
robore, & sine violentia sunt, ut cursus, ut umbratilis
pugna, & acrochirismi, id est quæ summis manibus
apprehēsis fiunt certamina, & vel folle, vel parua sphe
ra ludere. Est ubi componitur exercitatio ex robusta
& veloci, ut si quis robustis exercitōnibus vehemē
ter innixus, veloces quoque motiones addiderit. Præte
rea per exercitationes quasdam, alijs lumbi potius quā
manus, aut crura laborāt, alijs spina vel thorax, aut pul
mo. Tam diu vero exercitatiōi indulgendū est, quo
ad in tumorem corpus attollitur, & rubescit, & motus
firmi, æquabiles & faciles sunt, atque sudor vaporī vide
tur commisceri. Quiescēdū autem tum primum, quū
ex prædictis aliquod mutabitur, veluti si detumescit
corpus, si coloris pulchritudo mutatur, si motus remit
titur, tum illico quiescere oportet. Sudoris quoque si vel
quantitas vel qualitas mutata est, ut si minor, vel frigi
dior est, ab exercitatiōe desistere, mox circūfuso oleo
fouere, ac deinde, ut ludimagistri solent, recreatoriā
adhibere frictiōē congruit.

De generibus frictiōnis. Cap. XVIII.

Frictiōnum, vehemens quidem, durum, lenis
f vero, molle corpus reddit, quapropter ea quæ
temperato corpore laxiora sunt, vehementer,
quæ vero magis compacta, leniter fricanda sunt. At si
quis mediocri sit corpore, neque leniter, neque vehemen
ter, fricari debet, sed quoad fieri poterit, utrumque vitas
re excessum. Porro multa eademque vehemens frictiō,
corporis tumorem demittit, contra lenis & nō ita mul

B v

Præcep.

ta in tumorem attollit. Igitur tres frictionū differentia
a quantitate sumptæ, tribus a qualitate acceptis com-
plexæ, nouem coniugationes efficient. vt in subscripta
figura videre est. Quid vna in quantitate, vt multa, tri-
bus scdm qualitatem connexa, vehementi dico, & leni,
& mediocri in vehemētia, tres pducit differentias. Rur-
sus, pauca, hsdem tribus, tres alias. Quæ vero in quali-
tate moderata est, illis hsdem tribus coniugata, tres alie
as constituit, vti subscriptū est.

	Quantitas.		Qualitas.
I	Multa		Vehemens
II	Multa	et	Lenis
III	Multa		Mediocris
IIII	Pauca		Vehemens
V	Pauca	et	Lenis
VI	Pauca		Mediocris
VII.	Mediocris		Vehemens
VIII	Mediocris	et	Lenis
IX	Mediocris		Mediocris

De Exclamatione.

Cap. XIX.

Ihil ad sanitatis tutelam conducit in exclama-
tionibus concinna, aptaq; modulatio. grauiorū
vero sonorū fragor vt maxime vtilis est.
Ita summo studio vsui accommodandus. siquidē mul-
tus aer hoc modo in corpus p inspirationem attractus,
& thoracem, & ventriculum, vniuersiq; corporis mea-
tus dilatat, patefacitq; quod inter legendū habundan-
tia humiditatum excernit, per sudorem quidem, si vali-
diores, per occultam vero ex vniuersa mole euaporati-
onem, si fuerint mitiores, facta enim attenuatio, mul-

Pau. EGINE

tae superfluitates, vt mucci, sputa, pituita, screando ex
cernuntur, expendunturq;. Igitur quod praestantius re
medium, ijs qui ob frigiditatem calfactione indigent,
afferemus, quam respirandi functionem: Itaq; saepe nu
mero legere oportet, atq; remisso vniuerso corpore, su
saq; carne, arteriam, caeterosq; spirandi meatus in apta
raritatem diducendo, p reliquas vocis grauitates mo
dulari, id vero neq; temere, neq; inconsiderate facere,
sed tum demum ad vocis exercitatem accedere, si ne
q; viciosis, corruptisq; humoribus refertum sit corpus
neq; magna manifestaq; in stomacho appareant cru
ditates, ne p vniuersum corpus corrupti vapores impē
sius digerantur.

De lassitudine ob exercitatem. Ca. XX.

Lerosa lassitudo excrementorum tenuiu, acri
v umq; plenitudine, constat. Tensiva autem
nullum memoratu dignum excrementum cor
poribus infundi declarat, sed in musculis & neruis af
fectio quaedam sit, per quam tendi videntur. Infla
mativa vero, per quam videlicet partes veluti fractas,
tumidasq; sentimus, tunc potissimum accidere solet,
quum musculi supra modum calfacti, auullerint ad
sefe ex circumfusis redundantijs quippiam. Est
& alia affectio, quarta videlicet, quum musculi vlt
tra quam expedit siccantur, ita vt si nudentur corpo
ra, & squalida & collapsa videantur, & ad motiones pi
gra. Igitur vlcerosam fatigationem sanabis, excre
meta secernens, frictione multa, leniq;, liberaliter oleu
infundendo, quod nullam astringendi vim habeat. Sco
pus ꝑo sanatois intēsiua est laxitas. Igitur tensum la

Præcep:

xabis, frictione pauca simul & leni, ex oleo dulci trahit
quillitate & requie, balneis temperatis, & longa in aq̄s
calidis mora, qua de re plurimū auxiliū feres, si bis aut
ter sic laborantē laueris. Tertia lassitudo quam inflā
matiuam diximus, tria habet curationis proposita, ex
crementi vacuatōem, tensi remissionem, & ardoris res
frigerium. Itaq; multum oleum tepidum, frictiones le
nissimæ, atq; in aquis tēperatis multa, diuturna q; mo
ra, huiusmodi fatigationes sanat. item trāquillitas, ma
xime multa & assidua. Quarta affectio, prima quis
dem die, nulla eorum quæ diximus, mutatione indis
get, eo dumtaxat excepto, q̄ aqua non sit calida, sed q̄
dēfere paulatim possit. Postero die recreatoria eget ex
ercitatōe. Exiliant vero illico ex balneis p̄sertim quū
frigidam aquā subierint, egressi autē cibi subinde resi
ciantur.

De cute constypata Cap. XXI.

Onstypatio fit aut ex obstructione, aut meatu
e um densitate. Obstructionem quidem, crudo
rum & incoctorum humorū multitudo, crassi
tudoq; efficiunt. densitatē vero, vel frigus, vel astrin
gētia, vel exiccantia. Id autē facile discernit̄ ablati vesti
bus, ex cutis albicante pallore, duricie densitate, & q̄d
ab exercitatōe quis nō facile calefcit. Huius affectōis
medela, calefactio est. ideoq; exercitationibus vtendū
est, & balneis calidioribus. At in frigida natatōe, nō lō
ga sit mora, & neq; aq̄ ip̄a sit admodū frigida. Antea
yo q̄ induant, vngēdi sunt ex aliq̄ modice calorifico,
vt oleo dulci tenui. Porro cutis densitatē efficaciter sa
nat anethinum oleum, maxime si viride fuerit anethū
item oleū ex Populo nigra;

Pau.Egine.

De spontaneis laboribus. Cap. XXII.

Voniam vlcerosa lassitudo fit ob acrium ex
q cremētōꝝ viciū, id si paucū fuerit, sat erit
recreatoria vti exercitatōe. Si vero maius, alti
usqꝫ, talem neqꝫ exercitari, neqꝫ vllō prorsus modo mo
ueri sinemus, sed tranquillitatem, somnūqꝫ p̄scribentes,
in abstinentiā tota die seruabimus. Mox ad vesperā vn
gentes, balneoqꝫ ex aqua modice calida lauantes, cibū
exiguū & boni succi forbendū dabimus. Sed neqꝫ vis
nū ei subtrahemus, vtpote quod semicoctos (si quicqꝫ
aliud) concoqt humores. Quod si p̄ ea quæ diximus,
malū quieuerit, ad priorē consuetudinē p̄rone reducē
dus est homo. Si vero postero quoqꝫ die p̄manet, vas
lidiori p̄sidio occurrendū est malo, atqꝫ si robustæ fue
rint vires, duorū alterū, aut sanguinē mittere, aut pur
gare cōuenit, sed vtrum magis faciendū sit, discernere
oportet, at si imbecilles, sanguis nequaquā mittendus est,
sed moderate purgandū est. At vbi crudorū humorū
multitudo molestauerit, tum neqꝫ sanguinē mittere,
neqꝫ purgare, neqꝫ exercitari expedit, ac neqꝫ moueri,
neqꝫ lauari. Seruandī itaqꝫ tales in omni tranquillitate
sunt. Atqꝫ edulia, & potiones, & medicamenta, quæ ex
tenuandi, diuidendiqꝫ vim habeant, citra calefactōem
manifestam exhibeant. Igif̄ pro cibo oxymel, ptisanæ
paulū, nōnunqꝫ mulsum quoqꝫ dabimus. Quoniā ve
ro omnibus his præcordia suspēdunt, instanturqꝫ (eo
quod facile vētosum fit quicquid eis exhibetur) haud
ab re fuerit cum alimentis piper quoqꝫ miscere. Satius
etiam num fuerit diospolitico medicamēto vti, atqꝫ eo
qd̄ ex tribus piperibꝫ cōstat, oxymelle v̄o haud aliud
vtilius est, Potōnis loco, apomelle (sic eā grāci ex ab

Præcept.

lutis ex aqua fauis, cremorem vocant) vtantur, præcipue acido, & vinis subacescentibus. Cibis vero citra calfactiōem attenuantibus, cuiusmodi sunt cappares, si vel ex oxymelle, vel ex aceto & oleo sumant. Ten siua lassitudo, quam non induxit exercitatio, multitudinem solidas partes extendentē, declarat. At constat si multus affuerit sanguis, venam secare, aut malleolū incidere, saluberrimū esse p̄sidiū. Inflammatiua q̄ sua sponte surpuenit fatigatio, ne paucarū q̄dem horarum dilatōem sustinet, nedum duorū, triumve dierū. nisi em̄ illico sanguinē detraxeris, febrim inducet p̄tinus vehementissimā. Satius aut̄ fuerit, nisi quid obstat bis eadē die auferre. Primū q̄dem ita detrahemus, ut animi defectiōem non incurrat homo. In secūda vero missione, ne animi q̄dem defectio timēda est. Quod si qs ita affectus sanguinē nō miserit, is nisi optima fortuna fauerit, haud quāq̄ seruabitur.

De victu senum.

Cap. XXX.

Enectus, frigida q̄dem est & sicca, corrigi v̄o humectantibus, calfacientibusq̄. Igit̄ fricandi sunt, sed citra fatigatiōem, ac infirmioribus ter cibum dabimus. circa tertīā q̄dem horā, paulū panis cum attico melle. deinde ad septimā horam, factis frictiōibus, & exercitatiōibus p̄ senectutis rōne, ac adhibito lauacro, primū q̄dē quæ aluū moueant, tum vel pisces, vel aues exhibebimus. In cena vero, ea q̄ optimos humores gignant, & q̄ non facile corrumpantur offerenda sunt. Neq̄, phibeo quominus vinis ex melle conditis vtant̄. p̄sertim si quis senex, aut in renibus calculum, aut podagram futurā timet, ac petroselinon quoq̄ vino tum adijciendū est. Quod si ob genitā in

Pau. EGINE.

ventre pituitā, cogamur eligere quę eam diuidant, trā
seundū subinde est ad humectantē victus rōnem, ex
hibitis ante alia alimenta ficis maturis, atq; p hyemē
caricis, nisi in dextra p̄cordior; parte accidentis cuius
piam sensus obstiterit. Cæterum quum in senili corpo
re, & pituita, & serosa excremēta cumulent, necesse est
quotidie & vrinā ciere, & absorpto ante cibos oleo, al
uum soluere. At constat q; omnia olera ante cibos ex
oleo & garo edenda sunt, oliuas quoq; ex muria, atq;
pruna Damascena capere debent. Porro fortiori alui
astrictioni p̄sidium afferunt & mercurialis, & cneus,
atq; terebinthina resina ponticæ nucis magnitudine.
Interdū clyster ex oleo sup̄ssam aluum commodissī
me soluit.

De rugato, contractoq; corpe Ca. XXIII.

Vitis erugatōem facit erui farina viti albæ ad
c iecta. Aliud, smegma continēter purgans.
ficus pingues cum bryonia cōtritas, & farinā
erui contusam, atq; sepia testam, exiguo melle instilla
to excipere oportet.

Vt suavis sit corporis odor. Cap. XXV.

T suauem corpus odorem reddat. Cyparissī
v comamaridā contundens, ant piceę corticem,
vnguento misce. Neq; obliuiscatur quis, ma
ne postq; fuerit indutus, paulū aut casia, aut sauinæ
degustare.

Ad habitū calefaciendū. Cap. XXVI.

D habitum vero calefaciendū, intrito calorifi
a co vtendū est, quod habeat calaminthā, ama
racum, hyfopum, lauri baccas, rorem marinū,

Præcept.

lapidem pyriten, salem, fecem vini vstam, nitrum, pumicem pro rōne singulorū. Item parum sinapios, & vix timiniæ, quam græci staphidagrian nominant, & granū gnidi. A lauacro vero vtať calido acopo, bibatq; vinum fuluum vetus, & potōem ex vino mulso, pipere, rutha, & similibus.

Ad coloris vitium. Cap. XXVII.

Orporis viciatum colorem emendat vita iucunda, mansuetaq; cibus boni succi, cui radiculam, porrūq; cū viridi cicere miscebimus. Ac coloris quoq; pulchritudinē efficit, mali punici dulcis succus absorptus. neq; ab re fuerit, oleū adijcere, elixa in ipā bryoniæ radice. Hęc em̄ p̄fidia corpus politū reddūt. Scissuris illinēda sunt glutinātia, quæ ex abstergentiū aliquo consistunt vt farina, itē narcisci & bryoniæ radix atq; amarę amygdalæ tum fructus, tū radix ex aqua cocta, haud inutiliter in balneis adhibent.

Ad liuores & fuscidades. Cap. XXVIII.

Liuiore tutos reddemus senes, si pellem. quominus afficiatur, spissam, & habitū multo calidiorem fecerimus. quod vt facilius assequamur, salem balneis adijcere oportet. Liuidas vero partes, submersa spongia in elixā brassicæ atq; absinthij decocto fouebimus.

Dentiū custodia. Cap. XXIX.

Entes hoc modo incorrupti seruabunt. In primis vitare oportet ciborū corruptōem, assiduum vomitū, & cibos dentibus inutiles, vt ficos aridas, mel coctum, palmulas, & eos qui difficulter terunt, quiq; glutinosi sunt, atq; qui fractu adeo

Pau. Egiue:

difficiles sunt, ut dētes moueāt, & qui ea doloris specie dentes afficiūt, quā Hæmodiā græci vocāt, nos torpedinem, haud temere appellauerimus. item frigidus & omnes putres. Nequaquē ꝑo negligas post canā dētes purgare.

Ut facile quis audiat.

Cap. XXX.

Vdiendi facilitatē ꝑstat, in primis purgare me
a atū a sordibus. Quæ si diutius retentæ fuerint, linamentū madens ex dropaco (ita em̄ vocant genus vnguenti ex pice) in ip̄um demitte, atq; expressum extrahe. simul em̄ & meatus purgatur, & audiendi vis restituit. deinde erui magnitudine, ei ꝑ diem adhibita, obtura meatū. Postero die extrahens, vnge q̄tidie ex oleo amygdalino, aut nardino, aut chamæmelino, aut adipe gallinaceo, aut exiguo felle bubulo. Rursus, tractu tempis, ex ficis cum sinapi tritis facto penicillo, adhibe horis duobus, quo subinde extracto, oleū q̄d in succo asphodeli radicis ferbuerit, infunde.

Ad caligatōem oculorū.

Cap. XXXI.

E caligatione oculi infestent, ip̄is in aqua frigida demersis modice suspicere oportet, quādo qdem videndi robur ita intendit, neq; ꝑo crebra lectione fatigandi sunt. vitandū est vinū crassum & dulce, item cibi q̄ non facile ad ventriculū descēdūt, & qui concoctu difficiles sunt, atq; ex q̄bus humores lenti, crassiq; pueniunt. similiter eruca, porrus, & quæ cunq; acrem vaporem sursum mittunt. Nocet etiā, si diuturnus fuerit supinus decubitus, frigus, ventus obuiam veniens, fumus, puluis. Mirifice ꝑo ꝑdest, si perpetuo mense quotidie huiuscemodi aqua oculis instilatur, quæ qdem sic ꝑparanda est. In vas fictile extrin-

C

Præcept.

secus picæ illitū, sceniculū virentē, aquamq; pluuialem
iniice, deinde extracto sceniculo, qd̄ reliquū ē seruato.

De facietate. Cap. XXXII.

Aximū in cibatoe satietatis peccatū est. Nam
m̄ etsi ventriculus probe concoqt, venæ tamē ni
mis repletæ, laborāt, dilatant, rumpunt, obtu
rant, & flatu implent, atq; in totū, pessimos ex facietate
morbos constare, in confesso est. Porro vētriculi ple
nitudo, etsi omnino tolerabilior est ea quæ venis acci
dit, eo q̄ nonnunq; vel vomitu, vel deiectione, id qd̄ re
dūdat excernit, tamē ne hæc qdem admittēda est. At
tamē si nimis ingessit aliq̄s, illico vomere debet. Si em̄
pbe concoxerit, venæ plenitudinis periculū non eua
dent, maxime si qs iugiter p̄ intemperatiam se ingur
gitans, nulla vtat vacuatione, itaq; vomere debet, pri
usq; cibi corrumpant. Cui vero vomere non licet, solu
ta aluus plerumq; opem tulit, at si ne hanc qdem mo
uere concessum est, diutius dormire, & aquam calidā
bibere debet, quum vero iam pbe concoxerit, maxis
me si qd̄ excreuerit, tum & lauacro, & balneo vtat, &
falsamentū edat, atq; potōem dilutam sumat. At si ne
q̄ deiecit, neq; mature cōcoxit, ac totum quoq; corpus
graue, & ad motiones ineptū, atq; somnolentū fuerit,
mens etiam p̄ terrōem pigrescat, venarū plenitudo si
gnificat. Quibus vero p̄ter hæc fatigatio quoq; acces
serit, eos quieti pmittere, donec ventriculus cōcoquat
satius est, atq; sic deinde vacuare.

De ebrietate. Cap. XXXIII.

Brietate detentis, repentinus vomitus p̄ senta
neum auxiliū affert. Oportet v̄o abunde aquā
bibere, & mullum, atq; sic vomere, vt & pluri

Pau. Eginē.

ma p̄iciant, & vellitatio fiat obtusior. Post vomitū ve
ro, & leniter ambulent, & vbertim vngant. dein reliq̄
tempe, tam diu quiescant, sub tegmine dormientes, q̄
ad soluat̄ur temulentia.

Quibz alimēta corrūpūnt. Cap. XXXIII.

Orruptis in vētriculo cibi, hi q̄ excremēta cor
rupta deiciūt, rectissima via ad sanitatē tēdūt.

Quibus vero nihil subducit̄, ex his q̄ leniter al
tum mouent, irritandi sunt. Atq; sic affectis, vomitus
ante cibū cōuenit, vel ex vini, vel multi potatōe. Nihil
etiā vel fumosum, vel graue olens, exhibēdū est, aut
in totū nullus cibus q̄ facile corrumpat̄, sed alimenta
boni succi eligere oportet. Ideoq; p̄ tēporz interualla,
moderate ventris purgationes, ex leuibus medicamē
tis, huiuscemodi affectōe laborātibus cōferunt.

De venere,

Cap. XXXV.

C neq; venus vtilitate caret. vtpote q̄ plenitu
dinē vacuat, corpus auctū, leue, virile, reddit.

Et qd̄ ad animū ptinet, rōis vim impeditā sol
uit, ingētes iras remittit. iccirco melācholico aptissimū
remediū est, si quicq; aliud. Reducit aut̄ ad modestiā,
vel alio quouis mō insaniētes. atq; morbis, quos pitui
ta cōflauit, magnope cōducit, fastidiētibus, cibi appe
tentiā restituit, nōnullos a crebris quoq; somnijs libe
rat. Porro veneri, natura calida & humida idonea ē.
q̄ppe q̄ ceteris pnior est ad libidinē. Concubitū vero
nō admittūt, victus refrigerās arefaciēsq; aetas senes
cūtis, tempus autūni. Itaq; calida & humida a ducas
tio, atq; mediocritas & laborz & ciboz adhibenda est.
Vt em̄ labores, sic & cōcubitus (si modus seruetur) vā

C ij

Præcep.

lis est. Nam & ad opus excitat, & facilitatē quandā ei
q̄ sic consueuerit, p̄bet. In primis igit̄ venerē stimulat,
si quicq̄ aliud, alimentorū abūdātia. Ideoq̄ cibi q̄ plu-
rimū alunt, ad hanc rem sunt idonei. vt ex piscibus po-
lypus (q̄ppe hoc animal maxime libidinē irritare credi-
tur) & mollium genus. Olera aut̄, orminon, erysimon,
eruca, rapa, atq̄ hæc veluti medicamēta sunt. Legumi-
na vero, faba, cicer, cicera, siliqua, pisum. quia flatū ge-
nerāt. vñ ruta q̄ spiritū discutit, deletq̄, venerē obtun-
dit. Vuas aut̄ magnop̄e p̄bo. si q̄dem & humectant, et
flatu corpus implent, sine q̄bus nullus fit in venerem
impetus. Igit̄ qui in venerē cōgressurus est, obserua-
re debet, ne tum vel facietas, vel cruditas, vel fatigatio
vel vomitio, infestet. item neq̄ purgatio, neq̄ repenti-
nus alui fluor. q̄uis nōnunq̄ diuturno fluori, eo q̄ are-
facit, sit medicamentū. Vehemētem cōcupiscentiā, tā-
tum abest vt laudē, vt ei magis renitendū censeā, ma-
xime q̄bus ex morbo puenire putat̄. Cōmodissimum
itaq̄ fuerit, post exercitātes, & balneas, atq̄ cibū mo-
dicū coire. Sic em̄ & robustiores erūt vires & frigoris
virābimus nocumentū. Hora vero ad cōcubitum ap-
tior est post cibum (vt diximus) & ante somnū. q̄ppe
subsequens somnus laborem remittit. Adde q̄d hoc
tēpus ad sobolē p̄creandam apūssimū est, cū ob alias
cās, tū q̄ fœmina dormiēs geniturā melius retinet.

Qui coire non possunt. Cap. XXXVI.

Inguedine pudēda assidue illinienda sunt, ad
p̄ijcere v̄o exiguā radicis narcisci partē, aut gra-
ni gnidij, aut pyretri, aut v̄uæ timiniæ, aut se-
minis v̄rticæ oportet, aut anisi semen p̄pinare, aut pi-

Pau.Egine

per, aut fatyrion, aut eruca ptem, aut eneci, aut omnia
simul, Bulbos quoq; affos, rubros qdem paruosq; cū
sale & oleo añ cibū deuorare, aut scyllæ par; marcidæ,
vt p̄terea cōpositis medicamētis ad hoc p̄positū inuē
tis, ac res quoq; lasciuas creberrime legere cōuenit.

De immodico concubitu, Cap. XXXVII.

Requens cōcubitus, corpus rarius, frigidius,
f & imbecillius reddit, ergo cōstypantia videli
cet, & calorifica, & humectantia, & robur affe
rentia, adhibere oportet. Itaq; si quē immodica venus
læsit, sub calido opculo getus dormiat, donec corpis
impetus remittat, ac ip̄e sic ab imbecillitate leuet.

De genitalis seminis abūdantia. XXXVIII.

Vnt nōnulli q; cumulado multo calidoq; genis
f tali semine, in venerem ruunt, quod quum eie
cerint, imbecillū effici corpus, ac stomachus
quoq; resoluit, extenuat, & arescit. Si vero a coitu ab
stinuerint, accedit & capitis grauitas, & nausea, deins
de p̄ somnū excernētes, ip̄m eodē mō afficiunt. Quis
bus, nihil vñ seminis abundantia pueniat, exhibendū
est, sed & cibos & medicamenta ip̄m destruētia assu
mere, & lumbos a balneo, ex oleo rosaceo, & melino,
& omphacino, vngere debent, adiecta eis cera, vt cras
siora reddant. Miscent quoq; succi refrigerātes, vt sem
peruiui, solani, vmbilici veneris, & psillij, atq; hæc qdē
estate, reliqs ꝑo tempibus, tum alia, tum lactucæ suc
cus, & lini semen ex aqua coctum, nam & hoc refrige
rantē succū p̄bet. similiter plumbi lamina lumbis sup
posita, seminis p̄ somnū, pfusionem cohibet. Idem effi
ciunt herbę frigidæ substratæ, adiecta ruta, & tenellis

C iij

Præcept.

amerinę surculis, ac lini quoq; semen, & rutę semen
datū in cibū. Cauendū ꝑo est ne dum lūbi tam studio
se refrigerant, renes afficiant iniuria.

De infrigidatis. Ca. XXXIX.

Vi immodice frigoris incōmoda senserunt in
q loco calido decumbāt, vncti aut cyprio, aut iri
no. deinde paulū iam calfactis aliqd piperis &
myrrhę ex vino dulci odorato veteri dare oportet. aut
succū cyrenaicū ex vino vel aceto. aut pyretę, aut ca
storiiū ex aceto, ac cibis quoq; calidior exhibēdus est.

De combustis. Cap. XL.

Ombusti, in locis aure patētibus decūbere de
c bēt. faciē, manus, crura, aqua frigida rigare. Si
tīm ꝑo aquę frigidę potatōe, ꝑ cōsuetudinis
rōne cōpescere. At ꝑo nō affatim, sed paulatim hæc fa
cere oportet. Cibū exiguū, & q facile conficiat, ac hu
midū magis q̄ solidū assumere.

De pituita in superiore ventre redundāte. Cap. XLI.

I cupiā occurras, q valentissima qdem alimē
f ta renuit, atq; nihil cibi assumit, & si inferre co
gas, nausea afficit, cupitq; forsitan solū q̄ acris
sunt, & ne ijs qdem delectat, sed inflat, tenditurq; ven
tricus, atq; nauseat, & a solis ructibus paulū releuat,
interdū quoq; suscepta alimēta corrūpit, in acidā ma
xime corruptōem. nō te lateat summā curatōis in ex
purgatōe ventriculī a pituita cōsistere. Equidem noui
quendā ita affectū, epota radiculā ex oxymelle, incre
dibilem crassę pituitę multitudinē vomuisse, atq; sic
pfectę sanitati subinde restitutum.

Vt facile quis vomat. Cap. XLII.

Pau. Egne.

Vomiam difficulter vomentes, plurima solent
q cruciare incōmoda, operæ p̄cium fuerit doce
re quō qs facile vomat, ut & pituita vacuet, &
caput leuius reddatur, & ne incrudescat id quo auidi
us se qs ingurgitauerit, ne ve ledat, q̄ vinū intempera
re potauerit. At neq̄ acerbā, neq̄ aridā offerenda sunt,
sed quæ partim dulcoris, humiditatisq̄, partim vero
acrimoniæ modū habeāt. E quibus p̄batissima sunt radi
cula, eruca, salsamētum vetus, origanū viride, paulum
ceparum & porri. Vomitū quoq̄ pmouent legumina
vt p̄isana melle condita, & faba elixata, itē carnes pin
gues. Oportet v̄o non iuscula solum, v̄e totam quo
q̄ ipsarū molem deuorare. Igit̄ vomiturus non diu mā
ducatōi immoret̄, omniaq̄ p̄ elixatōem molliora fiāt.
Atq̄ deligenda sunt vina dulciora, v̄tpote q̄ magis su
pnatare cōsueuerūt, sitq̄ potio tepida. ac amygdalas q̄
q̄ in melle submersas edere, & placentas gustare con
uenit. Item peponis & cucumeris semen maceratū, tri
tumq̄, mellis loco sumere. idē facit cucumeris radix
cum melle trita. Si v̄o validiora petis, narcisci bulbo
ex aqua cocto, vinū infice. Neq̄ non vomitū puocat
irinū vnguentū, si qs illitis ex eo digitis irriter. Id quo
q̄ ad vomitū p̄tinet, ut nō p̄termittas post vomitōem
abluerē os & faciē, vel ex oxycrato, vel ex aqua, sic ei
& dentibus opē feres, atq̄ capitis grauitatē leuabis.

Quæ sanis aluum soluant, & quæ vrinam
moueant.

Cap. XLIII.

Eteres satis esse putabant ad bonā valitudinē
v̄ tuendā, si quottidie & alui onera, & vrina, cōs
mode & sine rephensione, p̄ alimentorū, poti
oniscq̄ multitudinē, deicerent, atq̄ p̄cedente re ex sen

Præcep:

tentia, laudabant. Sin minus, urinã qdem mouere studebant, elixantes ex aqua scandicem, apiũ, asparagũ, petroselinon, anisum, calamintham, organũ, absinthium, graminis, carduiq; radicem, cytisum, capillum veneris, adiectoq; vino, subinde potui dabãt. Hæc em̃ p̃ urinã, sanguinẽ expurgãt. quod haud paruum existimãt p̃sidium. Aluum ꝑo soluebant, iubentes iam ad somnũ conuersos, resinam terebinthinã, q̃ oliuæ mãmgnitudinẽ equaret, deuorare. Qũ si magis citare uoluerimus, paulũ radicis ponticæ (q̃ vulgo reubarbarũ uocatur) miscbimus. Idonea quoq; ad uẽtris solutõnem sũt oua sorbilia, atq; ex olerib; beta, malua, itẽ limacis iusculum. atq; sæpe id auxiliij satis est. Validiora uero sunt, mercurialis cũ sale ex aqua cocta & comesta, atq; ius eius epotũ, item sambuci folia, & polypodij radix duarũ drachmarũ pondere, salsamento inspersa, uel ex ptisana etiam absorpta. Serũ quoq; lactis tres, quattuorve hæminæ cum sale aut melle. Et ueteris gallinacii ius, aut p̃ se, aut cũ duabus drachmis cneci, idem facit. Nonnunq; aloẽ triũ cicerũ magnitudine post cænã assumit. Optimũ uero est post mediocrẽ cænã epithymum ex uino potare. Si q; aut fortiore eget uacuatõẽ, sub ꝑna aurora epithymi drachmã ex oximelle bibat.

De clysteribus.

Cap. XLIII.

Vnt nõnulli aluo astricta, quorũ stomachus ob imbecillitatẽ, nõ sustinet ea q̃ uentrem subducunt. ij clysteribus soluendi sunt. Itaq; retẽ tam in intestino pituitã purgabimus, coquentes ficus aridas, betã, nitrũ, agrestis cucumeris radicem, cũ melle, atq; oleo, uel chamemelino, uel anethino. Si uero scititas infestauerit, decoctũ ex althea & foeno græco, &

Pau. Eginē.

chamemelīs inijciemus, adijcientes oleū, & paulū mel-
lis. Interdū etiā oleū p se, duorū acetabulorū quātitate
iniecū, desideratū p̄sidium attulit, hoc tamē non assis-
due faciendū est, ne ob crebrā irritatōem, natura spon-
taneā secretōis opus, tradat obliuioni.

De glandibus

Cap. XLV.

Epenumero glādibus vtimur, stercoris educē
di gratia, ac in his quorū qbus id quod p̄ clyste-
rē iniecū est nō educit. Formantur autē glādes
ex sale asso, & melle & nitro. Thymus etiā cocto melli
adijcit. fiunt interdū ex resina terebinthina, adiecto ni-
tro. item ex nō ita multo grano gnidio. At quia vellit
cant, nō sine oleo adhibeant. Præterea addito vel pyre-
tro, vel pipere, paraliticis opem ferūt. atq; ijs q a frigo-
re inflant. Item centauriū, picī, cæratocū mixtū, puden-
dis resolutis p̄sentaneū fit remediū. Infantibus ꝑo sa-
lis granū iponimus. Nōnunq; sicū q̄q; adiecto nitro.

De apophlegmatismis caput vacuātib; & de ijs
q̄ p̄ nares purgāt, & de vnguētis. Ca. XLVI.

Vmores ex capite p̄ sputa vacuumus. id si le-
niter facere p̄posuerimus, piper adijcimus ma-
stiche. Si ꝑo validiorē querimus vacuatōem,
aut pyretrū, aut vūā timiniā mandere iubemus. Ane-
mones etiā cuiusuis radix mansa, pituitā euocat. item
cortex radicis capparīs, atq; serosa q̄dem excrementa
p̄ ea q̄ diximus, excernunt. Crassiorē ꝑo pituitā pur-
gar, sinapi ex oxymelle gargarizatū. aut sapa in qua de
coctū sit vel organū, vel hysopū, cui eq̄dem sinapi cū
oxymelle miscere soleo. Vt ꝑo a muccis purget ces-
reb; excitabimus ip̄m, acribus medicamentis irritan-

D

Præcept.

tes, quorū nonnulla sternutamentū mouent. Igit̄ p̄ nares purgat, & anagallidis, & cuiusuis anemones, atq; betæ succus. Item foliorū cucumeris agrestis succus, aut p̄ seip̄m, aut ex iure, succove betæ naribus infusus. Vbi ꝑo crudi humores in thoracis, pulmonis, capitis ve p̄tibus cōtinent̄, nihil p̄ficīt sternutamentū. Vn guentū oris h̄m̄oi est. Saponē ex betæ succo diluēs, palatū & columellā vnge. est em̄ efficax auxiliū, & p̄ nares quoq; purgandi vim̄ habet. Euphorbio etiā naribus illito, sepe numero vsus sum. Itē melāthio, a q̄ & Archigenes, vbi nares obstructæ sunt, opē petit. Priori Critico vsū ex aceto ad morbū regiū.

Quæ menstrua ducant. Cap. XLVII.

Vacūq; vrinā citant, eadē quoq; mēses ducere possunt. huiuscemodi est radicis brassicæ decoctū potui datū, psicæ radix, ruta, chrysanthemum, dictamū, erucæ semē. Sūt nōnulla q̄ ad os vteri adhibita, mēses euocāt, ut ruta cū melle illita, porri succus, alliū tritū, myrrha ex vino diluta, leporis coagulū.

Quæ sudorē mouent. Ca. XLVIII.

Vdorem mouēt, chamemelon aridū, iusumq; adiecto oleo, atq; valide p̄fricata superficie, selseli, pyretæ cachrye, anetū similr̄ oleo excepta nitæ nō admodū tenue cū oleo, salis flos ex oleo, succ⁹ cyrenaicus ex aqua dilutus, si corpus ex eo fricet̄, bibaturq; ciceris māgnitudine. item calaminthē, & ex mulso potui data, & extrinsecus p̄ frictōes corpori admota.

De aere. Cap. XLIX.

Ere exacte puro, vtpote q̄ neq; stagnorū, neq; paludū, neq; barathri cuiuspiā pestilentē aut cruciantis, vaporibus inficit̄, haud alius meli⁹

Pat. Eginē.

ore est. Cōtra, malus est, quē cloaca aliquā magnā urbē
purgās, pturbat, & nebulosus, item q̄ in valle vndiq̄
editis mōtibz cōtentus, nullā suscipit aurā. Igit̄ q̄ sic
infectus est aer, oēm ætatē, oēmq̄ temperaturā similit̄ le
dit, optimus v̄o oībus pdest. At in qualitate, vt calore
frigore, ariditate, humiditate, aer mutatus, haudquaq̄
similit̄ omnes afficit. Quippe tempato corpī, tēpatus,
distempatis v̄o, q̄ cōtrariā habuerit temperaturā, aer
vtilis est.

De aquis.

Cap. L.

o Portet quoq̄ aquarū & v̄tutes & vicia nō igno
rare. q̄ppe q̄ magnū vsūm præ cæteris rebz, oī
bus p̄bent ad vniuersam fere victus rōnem. Scire itaq̄
licet optimā aquā esse, q̄ nullā neq̄ gustāti, neq̄ olfact
enti de se p̄bet qualitatē, sed & bibētū iucundissima, &
aspiciētī purissima videt̄. q̄ si a p̄cordijs quoq̄ celeriter
descēdat, nullā aliā hac meliorē q̄rere oportet. Quē ve
ro longa in p̄cordijs facta mora, stomachū lēdit, atq̄ in
flatū grauēq̄ reddit, vitiosa putāda ē. Neq̄ em̄ calefcit,
neq̄ frigescit facile h̄mōi aqua, ac elixata quoq̄ in ea
tardissime, egregē coquunt̄. Itaq̄ op̄æ p̄cium fuerit ex
perimēto eā discernere. Igit̄ q̄ p̄ signa ip̄am noscere vo
luerit, ex ijs q̄ dicturi sumus iudicet. Sane q̄ ad aq̄lonē
& solē occidūū fluit, tarde trāsmittit̄ & incoctilis, atq̄
difficulter calefcit, frigescitq̄. Quē vero ad ortum, aut
p̄ meatum aliquem, aut p̄ terram decurrit, & citissime
calefcit, frigescitq̄, hæc de se optimæ aquæ spem præ
bet. Neq̄ non bona est, quē estate frigidior, hyeme ve
ro calidior est. Sunt qui aquas in statera probant, quip
pe qui putant leuiore esse meliores, id si cum ijs q̄ di

Præcept.

ximus non discordat, laudamus, si vero nõ aliõ signo
fulciat, haud satis facit ad pfectam bonitatis cõiectu-
ram. Porro pluuiã aquã Hippocrates inqt esse leuissi-
mam, dulcissimã, ligdissimã, & tenuissimã, qm sol le-
uissimũ, tenuissimũq; trahit, idq; nõ solũ ex alijs aq;,
verũ etiã ex mari & corpibus, ideoq; nulla oim veloci-
putrescit, vtpote q̄ ex diuersis qualitãtibus cõstat. Ne-
mo ȳo existimet aquã facile putrescentẽ esse pessimã,
q̄ppe alteratõis promptitudo, ȳtuti potius q̄ viciõ tris-
buẽda est. Igit̄ q̄ habet optimã aquã notas, si facile
quoq; putrescat, optima iudicanda est, quũ ȳo mutari
cõperit, bibẽtibus, & raucedinẽ, & tussim, & vocis gra-
uitatẽ affert. Pluuiã aqua, q̄ æstiuã est, & cũ toni-
tru, melior est q̄ pcellosa. At q̄ a glaciẽ & niue defluit,
oim pessima, siqdem p aquã cõcretõem tenuiores par-
tes omnes exprimunt. Si ȳo vel limosa vel putris fuerit
aqua, aut mala qualitate affecta, satius erit ipã p de-
coctõem corrigere, ac sic subinde bibere. Succurrim⁹
etiã aquã vicijs, vinũ miscentes, astringẽti qdem dul-
ce, alijs ȳo acerbũ. Neq; non pdest quasdã aquas pco-
lare vt limosã, ut falsã, idq; cũ polenta. Aqua vehe-
menter frigida post cibũ bibenda est, sed non affatim.
Sunt q̄ cõtra aquã vicia, cibos, potõesq; inuenerint,
atq; aliq̄ qdem ius cicerũ ppinant, aut ipsamet edũt, aliq̄
caucalidẽ (id est pedẽ pulli) cũ pisciculo aliquo cocto,
& foeniculũ simifr. Nonnulli prius betã, cucurbitãq;
sale conditam cũ vino diluto edunt.

De lauacris.

Cap. LI.

Vum aquã frigidaẽ lauacry laudamus, nõ ijs
q̄ q̄ quomodolibet degũt, sed illis dumtaxat q̄
exacte viuunt, & laboribus, cibisq; quoad sic

Pau. Egline:

ri potest, cōmodissime vtunt̄, conferre dicimus. Igitur
vbi populares vehemētiore egent refrigerio, saterit na
tare interdū, t̄pe estiuo, mō bene corporati, & iuuenes
sint, ac frictōibus p̄calfacti. Id v̄o obseruādum est, ut
neq; ob venerē, neq; ob aliā causam sint fatigati, itē ne
q; cruditas, neq; vomitus, neq; alui fluor, neq; vigiliā
infestent, siqdem simplr frigido lauacro vti, haudqua
q̄ tutum est. Calidū v̄o vt optimū est, ita & tutissimū.
Soluūt em̄ fatigatōnem, discutit plenitudinē, calfacit,
mitigat, mollit, flatus diffundit, somnū allicit, bñ cor
poratū reddit. Est v̄o cōmodissimū cuiq; & viro et mu
lieri, & puero, & seni, & priuatis.

De lauacris naturalibus.

Cap. LII.

Vā p se, naturaliterq; pueniūt thermę, aliā q
q dem nitri, aliā salis, aliā aluminis, aliā sulphu
ris, aliā bituminis, aliā æris, alię ferri naturam
imitant̄. Nonnullę compositā ex eis vim obtinent.
Igit̄ in totū omnes, p se, sponteq; puenientes thermę,
exiccādi, calfaciendiq; vim habēt, & frigidis, humidis
& p̄cipue p̄sunt. Verum q̄ nitri, salisq; mixtura con
stant, capiti & thoraci & fluxionibus affecto auxiliant̄
& stomacho quē humor infestat, & aqua inter cutem
laborantibus, tumoribus ex morbo puenientibus, &
pituitosis. Quę aluminis vim habēt, sanguinē reijci
entibus, stomacho vomituriētī, mulieribus q̄ inordi
natę purgant̄, & quę frequētes abortus faciūt. Sul
phuris v̄o naturā imitātes, neruos mollificāt, calfaci
untq; fatigatōes solant̄. Stomachū v̄o effœmināt, sub
uertitq;. At q̄ bituminis mixtura cōstant, caput res
plent, sensoria ledunt, calfaciūt v̄o atq; mollificāt: si qs
diu immoret̄. Quę v̄o æris vim retinent, ori, tonsill

D iij

Præcep.

lis, vitæ, oculis, vtilis sunt. At ferrinaturâ habentes, & stomacho, & spleni cōueniūt. Ingrediendū ꝑo in aquâ sine tumultu est, ut ip̄ius vis sensim accedēs, facilius in corpus demergatur.

Quæ victus ratio quolibet anni tempore sit vtilis. Ca. LIII.

Erpulchꝛ fuerit, etiam anni tpa in victus rōne p̄ considerare. Hyeme qdem, & fortiori exercitatione, & pleniore cibo vtendū est. ꝑcipue si tēstas aquilonia fuerit. Si vero australis, similr exercitari oportet, sed cibo, potōiq; aliqd demere. atq; in totum ꝑ tempus humidū, om̄ino aridū reddere corpus. ꝑ frigidū vero, calidius, ac tum carnes esse, oleraq; calidiora, atq; vinū bibere meracius. Aduentante vere, alius qdem ꝑ vomitū, alius ꝑ vētrem vacuet, alius secta vena sanguinē mittat, put cuiusq; fuerit, vel cōsuetudo, vel animi promptitudo. Estate cōfert quies, exercitatio remissior, atq; cibus exiguus, q quidem ex frigidiore genere deligēdus est. tum ꝑo potōi adijcere. atq; qcquid refrigerare, humectareq; possit, adhibere oportet. Per autumnū maiori cautela opus est. qꝑpe q vsquequaꝑ & inæqualis, & inordinatus est, multis formescq; inducit morbos. Itaq; ne circa refrigeratōem qd peccet, cauendū est. a venere quoq; & frigida potione abstinendū. Neq; ꝑo aeri qs se credat, vel ꝑ matutinum frigus, vel per ardorem meridianū. Pomis impleri noxiū est, non ob facietatē tantū, verū etiā quoniam viciōsi humores inde nascunt, atq; flatum quoq; excitant. siqdem oim fructuū optimi ficus, vruaq; & flatum pariunt, & alimenta corrūpunt, nisi ante alios.

Pau. Eginē:

cibos assumant. p̄assumpti vero, neq; inflant, neq; cor
rumpūt. Quum frigescere cōperit aer, corpus p̄ fri
goris rōne calfacere oportet. atq; oīa facere ut quū hy
ems iam p̄cesserit. Nec ab re fuerit reuoluto egnocōtio
vacuare corpus ex aliquo eorū q̄ diximus, ne redundā
tia q̄dam p̄ h̄yemē retenta, molestiā inferat.

Victus in negotio degentiū. Cap. LIII

Vi in negotio viuūt, siue in priore vita exercita
q̄ re cōsueuit, siue nunc quoq; exercitat, cōside
rare debet an facile huiusmodi consuetudis
nē ita ferat, ut neq; subinde egrotet, neq; spirādi diffi
cultate molestet. Quippe h̄mōi corpis natura, ac eius
quoq; qd̄ ex longis interuallis egrotat, haud quāq; in
aliā consuetudinē mutāda est. At si iugiter aliq; egro
tare videt, atq; id q̄dem ob plenitudinē, id tibi p̄nuier
sam salubrē educatōem p̄pone, ut moderata semp̄ sit
ei humorū quātitas. Si vero ob humorū vicia, elaborā
dum est, ut q̄ op̄imi fiant humores. Igit̄ q̄ plenitudi
nem cumulauerūt eos q̄dem balneū ingressos, illico
& frictōibus uti, & paulū moueri iubebimus. Qui v̄o
prius ea fecerint, h̄s h̄c eadē paulū augere, atq; cibū
exiguū, eūdemq; imbecillæ materiæ, ingerere cōsu
lemus. At v̄o q̄ viciōsorū humorū acervo grauant, plu
ra habent curatōis p̄posita, q̄ non sit vna viciōsorū hu
morū sp̄s. alij em̄ frigidiorē pituitosamq; magis, alij
calidiorē biliosiorēq; alij atræ bilis potius multitudi
nem acceruat. Itaq; tales, & cibos, & potiones, q̄ colle
ctū humorē suapte nature generare solēt vitare debēt.
Oīibus v̄o cōe p̄sidium est alui ductio.

Que victus rō viatoribus sit obseruāda. Cap. LV.

D iij

Præcep.

Aborēs itineris facile tolerabit obesus, si leniter incedat. atq; p̄ estatem q̄dem fascia, cuius latitudo sex, septēve digitos, lōgītudo vero quinq; cubitos equet, lūbos ad ilia vsq; inuoluat. ac baculo quoq; nōnihil p̄sidij viatoribus p̄bet. quū em̄ p̄ decliuiem descēdere viam oportet, corpus sese cōtinere nō valens, ac si conto cuipiā niteret, sustinet. In arduū v̄o tendētes, facilius eius auxilio in accliuē, corpis motionem p̄ficiūt. Porro ab itinere gescenti, & vnctio, et estiuorū ciborū aliq̄s, & potio moderata hoc tempe cōueniūt, & post prandiū añ arreptū iter gescere. q̄ si mirare q̄s cogat, sitiātq; tenuē polentā ex aqua cū pauco sale bibat. Ardores v̄o & solis incendiū, vitare debet. Neq; nudū soli corpus exponere, ne ab itinere arefactum induret. ita em̄ neq; fatigabit, neq; vlla dictarū affectionū ip̄m infestabit. Per frigidā vero hyemen iter arripere volēs, prius vacuatus. vnctusq; alimētorū q̄ hyeme sumēda p̄cepimus, aliquod, atq; exiguā portionem assumat. longiori quoq; fascia, non solū lūbos, sed spinā etiam & pectus, p̄be, apteq; inuoluat. Quū v̄o gescit, fueritq; sub h̄moi re creatōe frigus vehemētum neq; vngi debet, neq; cibū, neq; potōem, neq; si illic p̄mansurus est, aliā quāpiā refectōem cape. Cæterū post longa itinera, aliōsq; labores vehementiores, q̄ nō fatigatus aliq̄s est, curari tñ exēplo fatigatorū debet, ut videlicet facilius futuras iniurias deuitet.

Nauigantiū victus.

Cap. LVI.

Omitio q̄ nauigantibus accidit, in principio quādam, neq; facile, neq; vtiliter arcet. q̄ppe quæ magna ex pte iuuare solet. At post vomitū, exiguū eundēq; boni alimēti cibū offerre oportet, atq;

Pau. Eginē.

lente aut arida, aut elixa, cui paulū pulegij adiectū sit, uti, aut panem ex vino diluto, odoratoq; maceratū sumere. Sit ꝑo potatio exigua, atq; ea vel vini diluti, odoratiq; aut aceti mulsi. Porro lētes coq̄re oportet donec mollescāt, tum terere atq; siccare, deinde in vas fictile reponere. Diuturniore autem, frequētioreq; facto vomitū, cibos vehementer rep̄ssiuos adhibere, exiguum potōem dare, ut acetū mulsum in quo maceratū sit thymū, aut pulegiū, aquam, quoq; cū farine flores. item vinū odoratū dilutū cum polline. Ad graues ꝑo in nauibus odores, mala cydonia, aut thymū, aut pulegiū olfacere, ac ne aspiciendū q̄dem quoad fieri potest mare est, donec cōsueuerit q̄s in nauibus versari. Aquis vero q̄ potui dant, intendendū est, ut neq; turbidæ, neq; graue olentes, neq; salæ sint.

De carniū purgatiōe. Cap. LVII.

I obesum nimis est corpus, eliquare, purgare q; ip̄um oportet. Ergo cū calida temperatura, extenuādi vim obtineat, eam crassis corpibus ut ad mediocritatē redeāt, inducemus. Didicisti ꝑo q̄d & vehemētes exercitatōes, & victus tenuis, medicamētaq; extenuātia, & animi sollicitudines, vniuersam corporis temperaturā aridiorē, ac ob eam rem corpus ip̄sum tenuius efficiūt. Igit̄ tenuis victus noi⁹ ē. Medicamenta ꝑo ad hoc p̄positū efficaciora, sunt rutæ semē maxime agrestis cū accinis & aristolochia rotunda, & tenue centauriū, & gentiana, & poliū, ac ea quoq; q̄ vehemēter urinā cient, ut petroselinon. ꝑpe omnia hæc siue singulatim ꝑ se, siue cū alijs, efficaciter hūores extenuare, vacuareq; possunt. Adustæ quoq; viperarū sales vehementer extenuant, item theriaca dissipandi

Præcep.

attenuandiq; vim habet, simplr oleū, in quo cocta sit radix cucumeris siluestris, illitū. Adde altheæ, gētianæ, panacis, & aristolochiæ radicē, item poliū atq; centauryum. A lauacro nō ilico cibū offerre oportet, sed ut p̄dormiat p̄cipere, estoq; lauacry ex aqua q̄ distrahēdi vim habeat, maxime si sp̄ote scaturientē habuerimus, qualem Mytilenę videre est. sin minus, salis flos aque marinæ misceat, ceterę vino tenui, alboq; vtendū est.

Arida v̄o frictio (id est q̄ aspis pannis sine vnctōne atq; sine lotōne fit) vehemēter extenuat. Minus etiā alimētore q̄ p̄ exercitatiois rōne offerendū est. Prætereā corpulenti diu sub sole v̄sari debent, nihil potare, semel dumtaxat cibū sumere, as pa frictōe ex sale, nitroq; vt, q̄ppe in balneis, nitri plurimū, attenuat, non ita multo v̄o (vt vegetius nutriat) corpus excitat. At tenuat p̄terea medicamentū qd̄ habet piperis & petroselinī duplū, asari & anisi dimidiū, id & vrinā, & alui q̄ sedimīna vtiliter ducit.

Quo nutriēdi sunt graciles. Cap. LVIII.

Vm vero extenuatos nutrire voluerimus, vicium crassum, edulia valentissima, exercitatioes lentas, frictōem mediocrē, & ut simplr dicam, oīa p̄dictis cōtraria facere oportet. picare q̄q; eos tribus quattuorve diebus nō mediocre p̄sidiū est. Qd̄ si ieiunus aliquis lauet, ante lauacry linteo confricari expedit, donec totū corpus rubescat, tum frictōe vehementi qdem, nō tñ multa, cutem obstruere, atq; sic dēsam, duramq; efficere. Ceterę q̄ nō alunt, pallentq; ijs iram inducere, animūq; irritare p̄dest.

De ptium attenuatę curatōe. Cap. LIX.

Pau. Eginē.

Artes plerunq; extenuant, aut ob diuturnū ip
p saꝝ ocium, aut ob confractiuū deligandū mo
dū. Ideoq; firmandæ sunt ptis vires, cōuellens
dusq; sanguis plurimus, tum frictōibus modicis, tum
idoneis motibus, ac alpsione quoq; aquæ mediocri
ter calidæ. Quæ qdem rāisp faciēda sunt, dū rubescat,
attollaturq; desinendū ꝑo anteq; remittat. Picare ꝑo
ut dictū est, ptem cōuenit, atq; si frigidiorē eam sense
ris, linteis, ac calorifico aliquo medicamento pfricare.
Eqdem tapfiam, interdū ex melle, interdū cū cęrato, il
linere solitus sum.

Quæ sint optimi tēperamēti notæ. Ca. LX.

Emperatissimus homo est, cuius corpus oīm
t extremorū exacte mediū obtinet, ut gracilitat
tis, crassitudinis, molliciei, duricie, caloris, fri
goris, humiditatis, ariditatis. atq; ut breuiter dicā, cū
& naturales & aīales functōes irrephensibiles habue
rit, mediū quoq; fuerit hirsuti glabriq; ac nigri & albi.
Pilos ꝑo habeat, in puericia qdem rufiores q; nigrio
res. cōtra vero cum adoleuerit.

Distemperatoꝝ corpoꝝ notæ. Cap. LXI.

Orpora tempata calidiora, citius dentiūt, ac si
c militer ad augmentū pueniūt, atq; tāgentibus
quoq; calidiora apparēt. Haud ita multa sunt
pinguedine, colore rubicundo, pilis nigris, modice hi
spida, latis venis. Quod si parum musculosus quis
fuerit, videaturque pinguis, crassusque, ac venas quo
que latas habuerit, non natura, sed consuetudine pin
guis effectus est. Frigidioris temperaturæ signa, si
frigidum tangentibus videatur corpus, & glabrum,
& pingue. Horum color, vna cum capillis rufus, ac li

Præcep:

uidis quoq; necessario, si multū excesserit frigiditas.

Arida ꝑo, & duritior est & gracilior q̄ bona temperatura, atq; subhirsuta. siqdem duricies ab arida temperatura separi nō potest, gracilitas ꝑo non solū innatas, verū etiā acq̄sitas q̄ vel ex modica oriunt̄ cōsuetudine, seq̄t̄ tēperaturas. siccitatis p̄terea signū est, si ea q̄ exiccādi vim habēt, & difficulter mobile, & aridū, ac squalidū corpus efficiūt. Humida in cæteris qdem similis est bonæ tēperaturę, sed mollior, corpulentior q̄. q̄ppe cum inseparabiliter eam comitet̄ & mollicies, & crassitudo, quod nō solū de innata tēperatura, verū de ea quoq; q̄ ex parua quadam consuetudine cōstituta est, intelligit̄. Cæterę ppriū humiditatis signū est, grauari corpus ab humidioribus. Calida & sicca, extremæ distemperatię est, eius capilli in iuuetute & facile augent̄, & nigri & multi sunt. at tractu t̄pis, caluescunt h̄moi naturę, venę latę sunt, similes & arterię, q̄ & magnę sunt, & vehemēter pulsant, totū corpus, robustū, firmū, musculosum, pinguedinis expers, cutis ꝑo & durior & nigrior apparet. Quibus frigida humidaq; fuerit temperatura, ijs & thorax, & vniuersum corpus strictum est ac glabre, cutis lenis, albaq;, capilli subrubi, maxime in iuuentute, neq; caluent in senectute. sunt ꝑo timidi, pusillanimes, somnolēti, venis latētibus, crassi, pingues, musculos habent imbecillos infirmosq;. atq; blefi quoq; magna ex p̄te sunt. Quod si plurimū frigiditas humiditasq; augeat, erit color, vna cū pilis rufus. liuidi ꝑo euadēt si supra modū excedāt. Cæterę frigida, humidaq; temperatura, mollior ac corpulentior est q̄ optima. quę si plurimū intendat, facile morbis q̄ ex putredine pueniūt afficit. Qui vero pau

Pau. EGINE.

to humidiores, multo vero calidiores sunt, ij vt paulo molliores sunt tempatis, ac carnibus magis abūdant, ita multo hispidiores, calidioresq; euadūt. Si aut frigiditas vna cū ariditate æquali auget, paræ musculosum erit corpus, ac imbecillū quoq; & glabꝛ. tangētibꝛ vero frigidū apparebit, neq; pinguedine carēt hmoi corpora. Licet em tenuia sint, pinguedo tñ p carnes dispersa conspicit. Color ꝑo capillorꝛ, frigiditatis modū ac ꝑ portionem imitat. Quod ꝑo ad animi mores ꝑtinet, pusillanimes, tímidos, & tristes facit huiuscemodi temperatura. Atq; ut summatim dicā, in cōiugatis temperaturis, vincētis sp q̄litas signa vincere cōsueuerūt.

De capitis formatione. Cap. LXII.

Aruum qdem caput, vitiose cōstructōis cerebri p prium est indicium, magnū ꝑo nō necessārio bonā cerebri compositurā significat, si em ob insitæ potētiae robur optimā materiā formātis eueniat, bonū signū est. si ꝑo ob solā materiæ multitudinē, non bonū. Itaq; distinguenda sunt hæc, tum ex ipa capitis figura, tum ex his q̄ ab eo oriunt. A figura qdē si cōcinna est, q̄ppe hoc semp bonū est signū. Ab ijs vero q̄ oriunt ab ipō, si optime constituta sunt, si omnis neruosa substātia bene coaluit, & valida est, atq; si acutē vidēt oculi. In pyramidis vero spēm fastigiata capita, deficientem in fronte, vel occipite habēt eminētiam, aut plus q̄ deceat auctam. Igit vt paruitatē, ita has q̄ vitupamus figuras, quæ nōnullæ, q̄uis raro, bonæ sunt, quum formās videlicet potestas valida fuerit.

Temperaturæ cerebri notę. Ca. LXIII.

t Emperatū cerebꝛ, mediocritatē seruat animalis operationū, & excrementorꝛ, ac minime ab omi

Præcept.

bus quæ extrinsecus occurrunt ledit. Horum capilli, in infantia quædam, subrubi sunt. in puericia subflauis. in adolescentia vero flauis. atque medijs sunt inter exacte crispas ac simplices, neque caluescunt facile. Si vero calidius temperato fuerit, omnia quæ circa caput sunt, & calidiora, & rubicundiora apparent, neque latent oculorum venæ, capilli illi cito post natiuitatem ex capite prodeunt. multo quædam calidioribus, nigri, robusti, crispi, non multo vero, primum quædam, subflauis, deinde nigricant, precedente vero ætate, caluent quæ sic affecti sunt, atque si integra sanitas est, excrementa eis pauca sunt, capita replentur a calorificis edulis, odoribusque, atque ab his quæ extrinsecus occurrunt. breuius somnis atque his haudquaquam, profundis humorum temperaturæ contentæ sunt. Frigidioris quæ conuenit cerebri notæ, excrementa plura per proprios meatus, capilli recti, rufi, stabiles, & facile a refrigerantibus causis leduntur. destituti odore, grauedineque assidue capiunt, oculorum venæ visum effugiunt, atque somnolentiores quodammodo sunt.

Qui sicciori sunt cerebro, humorum notis deprehenduntur, meatus nulla supfluitate redundant, sensus habent exacte ligidos, vigilantes sunt, capillos robustissimos haud multo postquam geniti sunt, producunt, atque eos crispas magis, sed celeriter caluent. Humidioris cerebri, capilli simplices sunt, & haudquaquam caluicium admittunt, sensus turbulenti, excrementorum multitudo, somnus plixus atque profundus. Si vero calidum & siccum fuerit, supfluitatibus caret, sensibus viget, vigilantissimi sunt, facileque caluescunt, & primus quædam capillorum ortus celerrimus est & bene coalescens, nigros habet capillos, & si quis caput tetigerit, ipsum calidum iudicabit, atque ad vigoris usque ætatem rubicundi sunt. Quod si calori humiditas quoque

Pau.Egine.

accedat, neq; multū vtraq; mediocritatem superet, ijs
& coloris gratia, & calor inest, & oculoꝝ venæ magnę
excremēta plura mediocriter cōcocta, capilli recti, sub
flauī, neq; caluēt facile, caput a calorificis humectanti
busq; læsum, facile & implet & grauat, vigilare diu ne
qunt, dormiētes ꝑo imaginibus ꝑ infomnia infestan
tur, visus eis turbidus, ac ne sensus qdem vicio carēt.

Frigidæ aut simul & aridæ cerebri temperaturę frigi
dū & decoloratū caput reddūt, neq; oculoꝝ venæ pro
minēt, & a refrigeratibꝫ causis facile lædunt huiusce
modi temperaturæ. iccirco inęquali sani sunt, sensus eis
in iuuetute qdem, sinceri, illæsiq; sunt, etatis ꝑo suc
cessione celeriter marcescūt. atq; (ut summam dicā)
oīa q̄ circa caput sunt, festinā minant senectutē. Cæte
rū post natiuitatē vix eis capilli oriunt, male coalescūt,
& rufi sunt. Frigidæ & humidæ cerebri temperaturæ
somnialetos, soporatosq; efficiūt, sensus hebetes sup
fluitatibus redūdātes. tales & facile a frigore afficiunt,
& caput plenitudinī obnoxii hnt. atq; destillatōe, gra
uedineq; facile corripit, sed haudquaq; caluescūt.

Quibus notis ventriculi temperatura de
præhendatur. Cap. LXIII.

Entriculi, natura quidē aridioris, indicia sunt.

v Si celeriter sitibundi fiant, & exiguus eis suf
ficiat potus, ac multo grauentur, & fluctuatio
nibus infestentur, cum scilicet supernatauerit id quod
redundat. atq; edulij delectentur aridioribus. Hu
midioris, si neq; sitibundi sunt, ac redūdantem quoq;
humorē sine molestia tolerāt, atq; alimētis gaudēt hu
midioribus. Calidior natura vētriculus, meliꝫ cōco

Præcept.

quæ quæ appetat, maxime dura & quæ suapte natura difficulter conficiunt, gaudet multis tum alimētis, tum potibus, & neque frigida nocent ei, si modice ipsius utatur.

Frigidus natura ventriculus, idoneus quidem ad appetendum, sed ad concoquendum ineptus, precipue quæ non facile concoquunt, aut quæ frigida sunt alimēta, nam facile asciscunt in ipso. gaudet pro frigidis, sed ab immodico eorum usu leditur. Quæ pro morbi rationem habent, ventriculi intemperatiæ, hoc ab innatis differunt, quæ contraria, non similia appetunt ut naturales. Igitur si probe concoquit ventriculus, temperatus, si pro non concoquit, intemperatus est. Item si fumosum ructat, immodicus, igneusque est eius calor, si pro acidum, e contrario, atque quæ cibos coctum difficiles conficiunt, immodico sunt calore, ideoque eos quæ facile concoquunt, ut pisces mollioris carnis, ac alios huiusmodi, corrumpunt. Carnes pro bubulas facile concoquunt. Rursum quæ has quidem conficere nequeunt, pisces pro concoquunt, considerare oportet, num ob humorem aliunde affluentem hoc accidat, quippe pituitosi, acidum, biliosi, fumosum & graue olens, atque alias quasdam extraneas qualitates ructant. Nausea autem utrisque contra accidit. Verum si vitiosus si humores ventriculū implentes, in eius concavitate natauerint, vomitu efficiunt. si pro in orificij ipsius tunicis continentur, inani ad vomitum nausea frustra cruciant.

Pulmonis signa.

Cap. LXV.

Non solum ventriculus sitibundus & non sitiētes efficiunt, atque frigida & calida ve potōnis appetentes, verum etiam ea quæ in thorace continentur viscera, cor pulmo, iecur, cum itaque biberint tales, non illico sedant eorum sitis, atque frigida, exiguaque potio magis quam multa et calida, eorum sitim solat, ac frigidus aer inspiratus refert

Pau. Egine.

gerat eos, cū nihil inuuet ob vētriculū sitiētes. Sic q̄ ecō-
trario affecti sunt, a frigida inspiratōe sensibilyr mole-
stant (q̄ potissima frigidi pulmonis nota est) ac pituitā
quoq; cū tussi screātes expuūt. Vt aut̄ aridi pulmones
rarissime excremētis, pituitaq; abūdāt, ita hūidi maxi-
me excremētosi sunt, & obscurā raucāq; vocē reddūt,
p̄sertim si q̄sve lvehemētī, vel acutius loq; studuerit.

Cordis signa.

Ca. LXVI.

Altidioris cordis signa sunt, respiratōnis ma-
c gnitudo, pulsus velox & dēsus, audacia, atq;
furiosa ferocitas, thorax hirsutus, maxime se-
cūdū pectus, & ea q̄ p̄cordiis vicina sunt, atq; magnā
ex pte totū corpus talidū, nisi magnope renitat̄ hepar.
Sane thoracis amplitudo caloris signū est, nisi in hac
re cerebry ei vehemēter obstiterit. Cor frigidius, pul-
sus reddit tempatis minores. tales suapte natura timi-
di, pusillanimesq; sunt, p̄cipue si glabry fuerit eis pec-
ctus. Aridius cor, pulsus efficit duros, & iram, lentā
q̄dem sed ferā, & q̄ nō facile pacat̄, atq; vniuersum q̄
q; corpus aridius, nisi resistat iecur. Humidioris cor-
dis signa, pulsus molles, & mores ad irā q̄dem proni,
sed q̄ facile sedari possit, atq; totū corpus humidius, ni-
si iecur obstiterit. Calidi & siccī cordis, pulsus & du-
ri & magni & veloces & frequētes sunt. atque respirati-
ones magnæ, veloces, frequentes. ac hirsutissimū est
eis pectus, similr & p̄cordia. sunt in tractādīs negoci-
is prompti, furiosi, audaces, moribus tyrānicis, veloci-
ces ad irā, & nō facile placant̄. Si q̄o cū calore vice-
rit humiditas, tales minus hirsuti sunt q̄ superiores, ex-
pediti ad negocia. neq; q̄o sunt aīo, sed ad irā dūtaxat
p̄cliuēs. Pulsus magni, molles, celeres, & frequentes

E

Præcep.

sunt. Humidioris & frigidioris, pulsus molles, mores pusillanimes, timidi, & segnes sunt, pectus glabra, neutiq; furiunt, ac ne ad iram quidem propi sunt. Frigidum & siccum cor, pulsus efficit duriores & paruos, in omnibus minime irascunt, sed cum irati fuerint retinent iram, atque glabrum est eis pectus magis omnibus alijs.

Quibus indicij iecoris temperatura deprehendatur. Cap. LXVII.

h Epatis calidi signa. Venarum latitudo, flauis bilis abundantia, atque per vigoris ætatem atræ. Calidior est illis sanguis, atque eadem ratione totum corpus nisi cor obstiterit, ventrem & præcordia habent hirsuta. Frigidioris, venæ angustæ, multum pituitæ, sanguis frigidior, atque vniuersi quoque corporis habitus, nisi a cordis influxu caleseat, veterem & præcordia pilis nuda. Aridioris, sanguis crassior & minus abundans, venæ siccæ, atque vniuersa corporis habitudo aridior. Humidioris notæ, sanguis & abundans & dilutus, venæ molliores, ac vniuersum quoque corpus, nisi cor obstiterit. Calidi pro & sicci simul indicia, præcordium hirsutissimum, sanguis & crassior & minus abundans, amara bilis plurima, atque per vigorem atræ, venarum & latitudo & durities, atque vniuersum corpus calidum & siccum. Sane calor a corde procedens frigiditatem a iecinore ortam vincere potest, quemadmodum & frigiditas calorem. Siccitatem pro non potest cor humidus ad contrarium ducere. Igitur manifestum est, quod si in vniuersum conuenerint vtriusque principij temperatura, secundum illas exsistat afficiet vniuersum corpus. At calidum & humidum hepar, præcordia minus hirsuta facit quæ calidum & siccum, plurimum pro sanguinis generat, venas latas, habitum calidum & humidum efficit, nisi cor renitatur, quod si pluri-

Pau. Egine.

mus a naturali mō fuerit vtriusq; qualitatis excessus, a morbis q; ex putredine ac vitiosis humoribus fiunt, facile corripunt sic affecti. idq; magis, si plurimū humiditas, calor ꝫo parē increuerit. Præterea viciosis quoq; humorib; abūdant. Iecur humidius, frigidiusq; glabrum habet ꝫcordiū, sanguinē pituitæ naturā imitantem efficit, venas angustas, atq; totū quoq; corpus similr afficit, nisi a corde ad cōtrariam naturā traducā. Frigidū vero & siccū, parē sanguinis, & venas strictas facit, ac corpus etiā frigidius, ꝫcordia nuda, nisi & hic quoq; cor dominetur.

De testiculor; temperatura Cap. LXVIII.

Testiculor; calida temperatura, ad libidinē pna est, & masculor; generatrix, & fœcunda, & celeriter genitales ptes hispidas facit, ac vicinas q; attingit ptes. Frigida ꝫo ecōtrario. Humida qdē, humido, multoq; semine abūdat. Sicca ꝫo exigū qdē, sed crassum semē pducit. Calida & sicca tēperatura, mediocriter crassum semē genitale habet, & fœcūditissima est, ac celeriter ab initio ad cōcubitū excitat aīal, & citissime genitales ptes hirsutas reddit, ac vicinas q; supne qdē ad vmbilicū, inferne ꝫo vsq; ad fœmora. q;pe vehemēter in libidinē irruit huiusmodi temperatura, sed illico satiatur, & si coacta fuerit, læditur. Si caliditas humiditati copuletur, hirsuti quidē tales, & abundant magis genitālī semine, sed nō magis appetunt alijs, ac minus nocet eis frequens coitus. ꝫ si plurimum increuerint calor & humor, non sine noxa a venere abstinent. Frigida & humida testiculorum temperatura, adiacentes partes glabras reddit, & tarde coire incipiūt, neq; pni in venerem ruūt, a quo

Præcep.

sum & tenuē est eis semē genitale, & partu fecundū, fe-
minarūq; generatiuū. Frigida ꝑo & sicca, in reliqs q
dem superiori similis est, sed crassum est ei semen geni-
tale & perexiguū.

De omiſſis. Ca. LXIX.

Ingulæ in nobis ptes peculiarē quandā & tem-
peraturā & vim obtinēt, sed oīm notas pstrin-
gere haud quāq; necessariū est. q̄ppe q̄ infinite
fere sunt, & nos cōpendiū scribere statuimus. Porro il-
las dūtaxat psequuti sumus, q̄bus reliquū quoq; cor-
pus coafficiūt. reliquas ꝑo p̄ has, via & rōne ppendere
oportet, tum ab extremētis, tū ex reliqs & actōibus &
calib; ip̄arū temperaturas scrutātes. Itaq; sup̄est vt ad p̄-
sidia q̄bus vniuersi corpis intēperies corrigi possit, no-
stra conuertat oratio.

Calidę corpis intēperatię medela. Cap. LXX.

Rgo cū in calidis distempantijs bilis redūdet,
si p̄ inferiores subit ptes, nullū negociū p̄bet,
si ꝑo ad sup̄iorem vētriculū ascēderit, post ex-
ercitatōem, & ante cibū, ac epota aqua, vomitu eijcien-
da est. Exercitatio eis vtilis est, nō velox, nō vehemēs,
sed segnior atq; lenior. Nōnulli q̄ ita calēt, p̄sus exer-
citatiōibus nō vtunt, sed deambulatōe atq; lauacro cō-
ti sunt, q̄n etiam post cibū lauacris delectant. Quos
cū calore simul siccitas infestat, ij̄ humidiori egēt victi-
rōne, tum ex humidis edulijs, tum lauacris. abstinere
ꝑo a validis multisq; exercitatiōib; debēt. quare p̄ esta-
tem citius abluant, deinde a cibo itez. ac frigida q̄q;
potio eis p̄dest. Porro aridus temperaturis ifestissima ve-
nus est. Abstinere ꝑo a fatigatiōe, estu, curis, vigilijs
debēt. Humidę natura temperaturę, p̄ ætatē puericę

Pau. Egine.

morbis corripunt, q̄ ex defluxione, vel plenitudine,
vel putredine quoq̄, pueniūt. Igit̄ & multa exercitōe
& exacta in ventre cōcoctōe, atq̄ p̄ vrinas etiā secretis
one, indigent. qđ si bis terve ante cibū lauent, idq̄ ex
aquis suapte natura calidis, mirifice iuuant, at ne des
fluxionib̄ infestent, puidendū est, & laucris, & mul
ta exercitōe, & cibo, & secretōe tum p̄ vrinam, tū per
aluūm, ac nihil phibet interdū apophlegmatismis q̄
q̄, ac purgatōibus vti, alimētisq̄ boni succi, & vinū bi
bere quo vrina moueatur.

Frigidæ distēperantiæ remedia. Cap. LXXI.

Rigidarū distēperantiarū tres sunt differētē, q̄
f rum q̄ sicca est, pessima censet. q̄ppe qđ alijs
senib̄ tractu t̄pis euenit, id statim a principio
tales molestat. Ergo humectare calfacereq̄ eos oportet,
modice exerceri, alimētis calidis, humidisq̄ vti, vti
na calidiora bibere, diutius dormire. Neq̄ negligere
debemus, vt cōtracta quac̄q̄ die in corpe excrementa,
euauent. Concubitus sicciore qđem oēs lædit, ma
xime si ariditati frigiditas quoq̄ iūgat. Calidis v̄o &
humidis dūtaxat tutus est. Ac vitiose quoq̄ sunt tē
peraturæ, q̄ frigiditati humiditatē copulāt, qm̄ morbis
creberrime capiunt, q̄ ex defluxione pueniūt. hos a la
uacris abstinere oportet, frequēter exerceri, victū tenu
em, & mediocriter calidiora vnguēta adhibere. Qui
v̄o natura frigidiores qđem sunt, modū v̄o siccitatis,
humiditatisq̄ nō excedūt. horū & excitare & roborare
calore cōuenit, & qđ ad humiditatē, siccitatēq̄ ptinet,
in vniuersa victus rōne mediū obseruare.

Aride distēperatiæ in vētriculo veluti exēplo mox
aliarū q̄q̄ distēperantiarū medela. Ca. LXXII.

E iij

Præcep:

Imperantiarum siccat, alia est quando simi
d lares partes, quæ solidæ sunt substantiæ, sicci
ores effectæ sunt. Hæc nullo medicamēto vin
cif. Alia, substantiæ ex hūore cōpacte peculiaris affectus
est, cū ppria humiditas q̄ ptes alit, p̄sus dep̄dita est.
Hæc in oībus aīalis p̄tibus, veluti sparsus ros continet
sed sine cibo in p̄tibus reponi nō pōt, quapropter diffi
cillima est huiuscemodi affectōis medela. In paruis ve
ro arterijs venis quæ consistētes ariditates, curare licet.
si humidos cibos exhibentes, singulas ptes peculiari
humiditate impleuerimus. Igit̄ vtile fuerit laborātem
diu in aqua temperati lauacri v̄sari, mox a balneo asis
ninum lac nouum, nup̄ emulctū, cui paulū tepidi mel
lis adiectū sit exhibere, deinde q̄scere sinere, ad secū
dum vsq; lauac̄, tum vnguento aliquo modice p̄fric
care, dūmodo exhibitū lac exacte confectū esse, tum ex
ructib; tum ex ventriculi tumore, cōieceris. Porro in
ter primū atq; secūdū lauac̄, quattuor q̄nq; ve horæ
egnoctiales intercedere debent, si tertio quoq; ip̄m la
uare p̄posueris. Sin min⁹, plures. Atq; post singlā laua
ra antea q̄ induat, oleo p̄fricād⁹ ē. Quinetiā post secū
dum lauac̄ lac ei dabimus, si id q̄dem ei gratum est.
Sin minus, p̄isanā exacte coctam, aut alicā veluti p̄tis
sanā p̄paratam. deinde rursus iterposita requie, vel ad
tertiū lauac̄, vel ad cōnā duceamus. Panis ita p̄pa
ret, vt sit p̄be in fornace assatus, atq; purus. Obsoni
um p̄beāt vel pisces saxatiles, vel asellū (quē græci onī
scon vocāt) ex iure albo. Atq; vt breuiter dicam, caput
educatōis ē ut sit cib; coctu facilis, boni alimēti, haud
quaq; viscosus, neq; sup̄fluitatib; redūdans. Potio
āt esto vinū aq̄sum, albū, purū, paulū aquæ sustinens,

Pau. Egine.

modice stringēs. Hæc sunt maxime ariditatis p̄sidia.
Modica ꝑo siccitas, nō tam exq̄sita circa victū ob-
seruatōe indiget, atq; pleniorē cibū admittit. Igit̄ p̄po-
nat̄ nobis siccitas, priori q̄dem similis, sed cui modica
frigiditas fuerit annexa, in hac calorificorū materiā p̄
frigiditatis mēsurā mutare oportet, adiiciēdo eis que
iam dicta sunt, ut lacti q̄dē, plus mellis, ac vinū minus
aq̄sum q̄ id q̄d p̄posuim⁹, atq; edulia etiā calidiora da-
bimus, nō solū natiuis tēpaturis, verū etiā recētorib⁹
q̄litatib⁹. Preterea nardino, mastichinoq; vnguetō iu-
giter illinem⁹. Vbi ꝑo multa frigiditas ariditati iun-
git̄, ea ut difficillima putat̄, ita maxie curatōi r̄sistit, q̄re
vel eisdē ei medicamētis succurrere, vel mel coctū ab-
iecta spuma p̄ se exhibere, atq; vina p̄uetusta eligere cō-
uenit. Neq; aliud salubrius medicamētū inuenit̄ eo, q̄
assidue picatores vtunt̄, vētriculo illitū, atq; mox antea
q̄ refrigerat, auulsum, atq; dormire cū puello corpus
lētō, ut iugiter supiorē ventriculū attingat, efficaciter
auxiliat̄. Ceterū si ariditati mediocris calor cōiūctus
est in hac, prima victus rō obseruāda est, ut videlicet q̄
ita afficiunt̄, mel p̄sus non degustent, & vinū vetus
minime ingerāt, sed esculēta tepida & lactea eis exhi-
bere, atq; ventrē omphacino, melinoq; vngere oportet.
Atq; nimis studiosē tales infrigidare, tutū nō ē. q̄n̄
q̄dem febris q̄dam mō naturā imitat̄ hæc affectio, cū
calor excesserit. Rursus supponam⁹ calidā distēpe-
rantia vincere, eiq; hūiditatē copulari. Hæc intēperiem
aq̄ frigidæ potōe curabim⁹, atq; refrigerātia astrigētia
q̄ alimēta idonea sūt, sed q̄ ita sint austerā, ut nō calfa-
ciāt. Hūida intēperātia, si sola fuerit, siccitib⁹ edulijis,
q̄ neq; calfaciāt, neq; refrigerēt mirifice iuuat̄, quā etiā

Præcep:

am corrigit solitæ potōis abstīnētia. Si ꝑo frigiditas ei accedit, optima ꝑsīdia sunt, acris omnia, adiectis astrin- gētibus, qbus nulla manifesta sit refrigerādi vis. Exi- gua quoq; potio, eaq; vinoꝝ vehementer calorificorꝝ, eis eximie medet̃. Ergo distēperantiæ q̃ in qualita- tibus sunt, hæc sunt remedia. Cæterꝝ cū sæpenu- ero ex humore, q̃ vel in ventriculi spacio cōtinet̃, vel in tunicis ipsius impactus est, distēpantia pueniat, oꝝ ꝑ- cium fuerit de ijs quoq; aliqua ꝑstringere. Igit̃ si pri- ma affectio que ꝑiā infestat, expurgato ꝑ vomitū hu- more, facile conqescit. Si ꝑo ex alia quadā, aut alijs in- fluit ꝑtibus, tum exacta opus est inuestigatōe. nam cu- rādi rō, efficiētis causę noticiā statim sequitur. Sane vni- uersam curatōem ad mittentē ꝑrem dirigere oportet, suscipientē ꝑo interea dūtaxat munire, ut nō facile id quod influit, suscipiat, qd̃ & astringētibus ꝑficiet̃. & ijs q̃ ad bonū habitū, vniuersum corpus ꝑducūt. Viciati ꝑo humores q̃ ventriculi tunicis impingunt̃, medio- criter purgātibus educēdi sunt. huiusmodi est aloë, & q̃ ex ip̃a componit̃ hieraamara. Viscosiorē ꝑo pituitā simul ventri impactā, primū incidere oportet, deinde expurgare, atq; si idoneus aliq; est, sumpta radícula vomere. Si vero neq; viscosus, neq; crassus fuerit hu- mor, satis fuerit vel ꝑtisanae succo vel mulso vomitū mouere, aut absinthij succū ex mulso bibere. Cæte- rum reliquarꝝ ꝑtium distēperantię haud absimilr curan- tur, humores ad expeditos idoneosq; meatus ducēdo, quod si sensibili meatu ꝑs caret, abūdantē vel saniem, vel humorē, vel spūm quoq; flatusosum in ip̃a cōtentū, in vaporē redigere, ac sic deinde euacuare oportet.

De ciboꝝ facultatibus. Cap. LXXIII.

Pau. Eginē.

Consequens est ut de ciborum facultatibus sermo
nem, quod salubrius quoque preceptorum pars est, predictis
subnectamus, si prius quam particulatim ipsos persequamur, pauca quaedam promiserimus. quippe oportet, si quicquam
aliud, ciborum nosse facultates. Igitur cibi quibus extenuandi vis est, meatus aperiri, humores ob nimium lentorem adherentes abstergunt, crassos incidunt & attenuant. Quod si diutius quod eis vitatur, serosas, biliosasque cumulatibus supfluitates. Atque si adhuc abundantius ingerantur, melancholicum sanguinem constituent. quae ob rem assidua vis ipsorum usus fugiendus est, maxime quibus biliosa fuerit natura, his vero duntaxat congruunt, quibus pituita & crudus, & viscidus, atque crassus humor cumulatus est. Qui vero cibi impinguandi vim obtinent, non firmiter habent alimentum, atque si in ventriculo iecoreque probe concoquantur, bonum sanguinem generant, sed lienem & iecur obstruunt. Horum vero ipsorum, alij crassiores humores duntaxat faciunt, ut lens, alij viscosos, ut malum. Alij & crassos & viscidos, ut quibus testa per tegmine est. Igitur victus extenuans ad bonam valetudinem tuendam, multo tutior est eo quod crassitudinem inducit. At quae exiguum alimentum praebet, nihil vel firmitudinis vel roboris, corpori praestat. Itaque ubi indigentia aliquae praesit, cibis in quo plurimum alimentum est, modice exhibendus est, sed praecipue illis citra noxam datur, quae exercitatio operam dant, & quae quantum libuerit dormiunt. Quicunque vero ante cibum exercitari non possunt, alimentera quae crassos succos faciunt, fugere debent. At neque in ocio degentes huiusmodi cibos admittant. Porro ut perpetuum oculum bonae valetudini maxime aduersatur, ita mediocris motus summo praesidio est. Mediae vero materiae alimentaria, omnium praestantissima sunt, ut pote quae medias

F

Præcept.

cris substantiæ sanguinæ, pducunt, atq; ut huiuscemodi edulta corpibus nostris commodissima sunt, ita viciosa succu generatia, maxime noxia, sempq; fugienda sunt.

Summope ꝑo vitanda est alimētoꝝ varietas, ꝑcipue vbi cōtrariæ fuerint eis facultates, nam q̄ sic ingerunt coctioni resistunt.

De oleribus. Ca. LXXIII.

Actuca manifeste refrigerat & humectat, atq; Iccirco somnū quoq; allicit. Vt ꝑo ex oleribus ipa maxime nutriēdi vim habet, ita optimi succi sanguinē facit. Intubus refrigeradi, humectadiq; vim obtinet, at lactuca inferiorē. Malua refrigerat q̄dem, sed obscure, magis ꝑo humectat, atq; ob viscositatē aluū ducit. Beta abstergendo aluū mouet, vñ si crebro edat, stomachū velliat, atq; iecur, & lienem obstruit. Brassica, bis q̄dem cocta cōmestaq; ventrem cohibet, si ꝑo semel, neq; admodū coquat, atq; ex oleo & garo aut sale edat, ducit potius aluū, quē admodum ius eius purgadi potestate lentū cremore ꝑstātius est. At manifestius magisq; ventrē mollit marina brassica, nam & salsa & subamarulēta est, quapropter auronī q̄q; subducēdi aluū potestas est, eo q̄ plurima salsedine ꝑcipiat. Brassica ꝑo stomacho magis cōuenit, vtpote q̄ mediocrē obtinet astringēdi vim, ac lac q̄q; & genitale semē pducit. Blitū & atriplex humore q̄dem abū dant, sed exiguū alimētū ꝑbent. Omnia aculeata vñ cardu & fusus agrestris, atq; alia huiuscemodi, stomacho idonea sunt, excepta cinara, q̄ & dura est & mali succi, ideoq; cocta cū oleo & garo & coriandro, exhibēda est. Apiū, hipposelinon, sion, smyrniū, vtrinae cōendæ facultatē hñt, sed smyrniū & magis odoratū &

Pau. EGINE.

acre est, & urinā & menstrua mouet. Apia ꝑo suauiora sunt, ideoꝝ stomacho aptiora. Eruca calida est, & genitale semē pducit. vñ & libidinē excitat, atq; capitis eā doloris spēm, quā cephalēā vocāt. Nasturciū, ocymū, sinapi, calida sunt & acris, & ꝑcipue nasturciū, sunt ꝑo coctu difficilia, stomacho inepta, & mali succi

Vrtica tenuibꝝ cōstat pibus, aluū ducit, atq; exiguum alimētū ꝑbet. Gingidion simile scādici est, haud ꝑꝑꝝ stringētis amarulētꝝ; q̄lītatis hñs, stomacho aptum, ut fastidiosus q̄ꝝ idoneū sit ex aceto māsūm, sed corpus ꝑꝑꝝ alit. Quæ ꝑo siluestria olera vocant, ad viciosꝝ; humorꝝ; gñatōem nihil reliq; faciūt. Capparis & appetētā excitat, & iecoris lienisq; obstructōes soluit, ac pituitā educit. sumēda vero est in prima mēsa vel ex oxymelle, vel ex oleo & aceto.

De cymarum natura. Cap. LXXV.

Litorꝝ; lactucarꝝ; atriplicis, maluarꝝ; betarꝝ; plāta

b qdem humida est. Cyma ꝑo arida. Rapa, sinapi, radícula, nasturcium, pyretꝝ; brassica, aliaq; calida, plantā qdem aridā hñt, cymā vero humidam.

Fruticosarꝝ; ꝑo plantarꝝ; cymæ, & quæ in paludibꝝ & quæ in ortis nascunt. item q̄ a bryonia decerpunt, stomacho qdem aptæ sunt, & urinā mouēt, exiguū vero alimētū ꝑbent. q̄ si ꝑbe coquant, magis q̄ quæ ab oleribus sumunt alunt. similiter de chamedaphnes cyma sentiendū est.

De radicibus q̄ cibi rōem obtinēt. Ca. LXXVI.

Vnias quidem & rapa, si bis coquantur, haud

b minus reliquis oleribus alūt, sed si iugiter assu mantur, crassum humorem conciliant. Bulbi astringunt, abstergunt, appetentiā excitāt, stomacho

Præcept.

cho robur addūt, & viscosos ex the ^{re} humores edū
cunt, q̄ si bis coquant, plus q̄dem alimēti p̄stāt, sed ni
hil educūt, nam q̄d amari in ip̄is est, ita abijcūt. Præte
rea si crebro q̄s eis v̄tat, genitale semen augent, & ve
nerem imp̄edio excitant, flatus quoq̄ faciūt & tormi
na. At ex garo & oleo sumpti, suauissimi sunt, & boni
alimēti, atq̄ coctū faciles. Pastinacē, dauci, siferis, ra
dices, rapis minus alūt, sunt v̄o calidē odorataq̄, atq̄
vrinā mouēt, abutentibus v̄o & coctū difficiles sunt,
& viciatos humores pariūt p̄ cōi radicū rōne. Agre
stis pastinaca a nōnullis daucus appellat, & maiorē ci
sandæ vrinæ vim habet. Radicula attenuatoriæ, cal
factoriæq̄ facultatis est, sed añ alios cibos ex oleo &
garo ducedæ alui gratia sumēda est, post cibū aut̄ neq̄
q̄. Cēpa, alliū, porrus, ampeloprasson, eo q̄ acris sūt
potētia, corpus calfaciunt, atq̄ crassos in ip̄o humores
attenuāt & incidūt, & bis q̄dem cocta paulū, incocta
v̄o nihil alimēti p̄stant. At v̄o alliū opilatōes soluit, &
discutiendū magis vim obtinet. Ampeloprasa aut̄ ut
pote agrestia sicciora sunt. Porro in vniuersum oīa
cruda olera, coctis peioris succi sunt, magisq̄ sup̄stuo
humore abūdant. Quæ v̄o vel muria, vel oxyhalme
ēdita reponunt, stomacho aptiora sunt, & appeten
tiam magis mouēt, ac crudos humores incidunt, sed
coctū difficilia sunt, & si quis eis abutūt, malos succos
producunt.

De tuberibus.

Cap. LXXVII.

Vbes; succus etsi nullā notatū dignā qualita
tē præ se ferat, frigidus tñ est, crassusq̄. Fun
gi & frigidi sunt, & pituitosi, & mali succi. Ex

Pau. Eglne:

his boleti, innocētiores sunt, & manifestæ qualitatis
exptes si recte coquant. deinde ammanitē ab ijs scdm
locū obtinēt. ab alijs ꝑo fungis abstinere oportet, qꝑ
pe cū multi ex ip̄is lætiferi sint, ac ip̄i quoqꝫ boleti, nisi
ꝑcocti edant, ꝑfens periculū sꝑenunero minant.

De frumentaceis.

Ca. I. XXVIII.

Xeis quæ frumentacea appellant. Chondrus
e mensis cōuenit, & viscosum humorē parit. at
qꝫ ablutus viciōsus est. eo qꝫ facile crassus euas
dit, atqꝫ incoctus ꝑmanet. Melior ꝑo est succus ip̄ius,
si totus vti ptisana ꝑbe coquat. Alia in reliqs qꝫ
Chondro haud ablimilis est, sed magis aluum suppri
mit. Triticū elixū qꝫdem coctū difficile est, & inflat.
vbi vero cōcoctū est, valētissimā ꝑbet alimonīā. At in
panem redactū, inflandī vim, & coctōis difficultatē de
ponit. vtpote fermēto, saleqꝫ ꝑcipans. Siligineꝫ pa
nis, quē siligniten græci vocant, omni alio magis alit.
Mox similaceus, sic em̄ semidaliten interꝑtor. dein cis
barius, græci syncomiston dicūt. Sordidus at. i. fursu
reus, minus qꝫdem alit, sed magis ꝑ v̄trem descendit.
Amylus panis exiguū alimētū ꝑbet, quēadmodum et
lotus. Hordea refrigerādī, abstergēdiqꝫ vim obtinēt
cū ꝑo ad modū ptisanæ coquunt, humectāt. fricta ꝑo
ut in polētis sit, desiccāt. Polēta ꝑ estatē añ balneum ex
aqua potui datā, siti medēt. Hordeaceus panis imbecil
lior est & exigui alimēti. Maza coctū difficilis est, &
magis hordeaceis panibꝫ inflat, cui si mel quoqꝫ acces
serit, aluū mouet. Bromus, calidus est, & exigui alimē
ti. Milīū, & panicū, frigida sunt & sicca, atqꝫ parē
alunt, & v̄trem cohībēt. in totū vero millīū ꝑstātius ē

F iij

Præcept.

panico. Oryza coctu difficilis est, paræ alit, & ventrē astringit. Pūfana sic coquit, vni eius pti, aquæ qndē cim, atq; paulū olei adijce, ac post ebullitiōem acetū q̄ q̄. Cū ŷo exacte iam cocta fuerit, salem tenuem. Sunt qui poræ quoq; atq; anetū addāt. Cæteræ Bromus & Chondrus, haud aliter q̄ pūfana pparantur.

De leguminibus.

Cap. LXXIX

X leguminibus, lens qdem mali succi est, & atram bilē parit, ventrē astringit, maxime bis cocta, decoctū ŷo ipius cū oleo & garo potui datū, aluū mouet. At q̄a flatū parit vel satureia, vel pu legiū adijciendū est. Fabæ lenes sunt, & inflāt, ac ab stergūt, ac ægyptia faba & calidior est nostra & supfluitates plures relinqt. Pisum molle qdē est, atq; non adeo inflat. Cicera inflant, abstergūt, genitale semē augent, venerē simulāt, calculū terūt. Ac fricta flatū q̄ dē amittūt, sed difficulter cōcoquunt. Lupina sunt coctu difficilia, haud facile trāsmittunt, & succū crudū pariūt. Foenū græcū añ cibū assumptū & calefacit & aluū soluit. Ciceræ faseliq; si macerent donec radices pueniāt, atq; ex garo añ cibū sumant, ventrē subducūt, atq; magis q̄ foenū græcū alunt. Faseli tñ, q̄ & siliquæ appellant, si integri cū siliq; viridescq; ingerant, plures supfluitates cumulant.

De temporarijs fructibus Ca. LXXX.

Vcurbita refrigerat, humectatq; atq; aluū mouet, sed paulū alimēti pbet. Pepon, in totū & mali succi est, & frigidus humidusq; ac vomitōem mouet, q̄ si nō cōcoquat, cholera inducit, eius semen urinā ciet, calculos renū cōterit, & in totū ve

Pau. Eginē.

hemēter abstergit. Melopepon, omnia q̄ de pepone dicta sunt, imbecilliora obtinet. Cucumis minus q̄ dē pepone refrigerat humectatq̄, sed vehemētius vrinā ciet, & vix cōcoquit, qd̄ et si cōsequit, mali tñ succi est. Atq̄ in summa oēs autūnales fructi, refrigerāt, & humectāt, & sunt exigui alimēti, & mali succi.

De arborū fructibus. Ca. LXXXI.

Icus & vuæ inter oēs fructus autūnales p̄cipue f̄ um honorem obtinēt, utpote quorū succus, & minore vicio p̄cipat, & magis alit. At sic vuis sunt succi multo melioris, atq̄ magis alūt. aluum mo uēt, vrinā ciet, renes purgāt, maxime q̄ fuerint admodū maturæ. Similr̄ & caricæ, flatū tñ & improbū sanguinē faciūt, atq̄ iccirco, si in crebro vsi fuerint, pediculos pariūt. Vuæ retētæ qdem nō cōcoquunt, & malum succū reddūt, p̄ aluū vero deiectæ, moderatiores euadūt. Vuæ passæ calidiores sunt, stomachoq̄ aptiores, atq̄ reliqs vuis magis alunt, sed minus aluum soluūt. Mora vehemēter humectant, mediocriterq̄ refrigerāt, atq̄ in prima mēsa assumpta, ventrē molliunt, haud quāq̄ stomacho aliena, sed parū alūt. Excerasijis dulciora qdem, aluum citant, at stomacho noxia sunt. Acerba vero ut stomachum magis solantur, ita minus molliunt aluum. Atq̄ eadē ratio tū in vuis & moris, tū in alijs multis obseruat̄. In totum vero, astringentia siue edantur, siue bibantur ante aliū cibū, aluū cohibent. Quibus vero venter ob imbecillitatem nihil deijcit, ij aliquid quod molliēdi facultatē habeat, veluti olera, aut pisces, aut aliud huiuscemodi premittere debent, deinde astringentia sumere, quæ aluū roborantia, deorsum impellant, atq̄ ad secretionem ex-

F iij

Præcep.

citent. Nux pini, boni crassiq; succi est, atq; esui apta, sed nō facile cōcoquit. Persica mali succi sunt, ac scūtq; & facile corrumpunt. ideoq; in primis sunt exhibēda, ut & ptinus deſiciant. neq; ppter morā in ventriculo corrumpant. Præcocia ꝑo & rhodacina, & armenia, plicis meliora sunt. neq; em̄ aceſcūt, neq; ſiſt corrumpunt, ac ſunt etiānum delectabiliora. Pomorum, ſuauiſa qdem, reliqs ſunt calidiora, & facile tranſmittunt, ꝑcipue ſi vel allent, vel elixent. Acida aut̄ ut frigidiora ſunt, ita humores in vētriculo magis incidunt. Aut auſtera, ſtomacho qdem, robur afferunt & ventrē cohibēt, ſed maxime cydonia. Eiufdē poteſtatis ſunt pira maiorā atq; matura, ſed plus alimēti ꝑbent. Mala punica refrigerāt, aluntq; parum. Meſpila, ſorbaq; magis aſtringūt. ideoq; fluenti aluo idonea ſunt. Palmæ, niſi admodū pingues fuerint, ſtomacho qdem conueniunt, ſed aluum ſupprimunt, atq; crāſſos viſcoſoſq; humores pariunt, & capitis dolorem inducunt. Ex oliuis druppæ qdem, ſtomacho alienæ ſunt, & crāſſi ſucci. Colymbades vero & quę in muria ſeruatae ſunt, in prima menſa aſſumptæ, appetētiā augent, aluum citant, atq; id magis, ſi vel aceto, vel oxymelle condiant. Nux iuglans, auellanis minus alimēti ꝑbet, ſed ſtomacho magis conuenit. Noces recētioreſ humidæ ſunt, atq; aluum mouēt. aridæ ꝑo, ſi in aqua maceratae ab interno putamine munden tur, haud minorē viridibus hñt efficaciam. Amygdalæ, incidendi attenuandiq; vim habent. vnde & viſcera & thoracē purgant, maxime vero amara. Piſtacia haud diſſimili ſunt poteſtate, ſed in leuanda iecinoris obſtructione, ſunt ꝑſtantiora. Damascena ante cibū

Pau. EGINE.

sumpta, siue cruda, siue ex mulso cocta, aluū solunt.
Syriaca haud facile cōcoquantur, stomacho aliena
sunt, & leuis alimentū. Siliquæ concoctioni renitun-
tur, ventrem astringunt, & sunt mali succi. Sycomo-
ra, manifeste refrigerant humectantq;. Citrei mali
externa pars acris est, quæ vero veluti carnis spēm præ-
se fert, licet esui sit idonea, vix tñ cōcoquitur, id v̄o qd̄ in-
tus cōtinet, siue acidū, siue aqueū fuerit, vehemēter in-
frigidat. Glandes frumētaceis haud minus alūt, sed
cōcoctu difficiles & crassi succi sunt, atq; tarde trāsmi-
tunt. Castaneæ oī ex pte glādibus sunt meliores.

De aialibus, & p̄rio de volatilibus. Ca. LXXXII.

Mbecillius alimētū p̄bēt aues q̄ q̄drupes;
i p̄sertim q̄ sues, sed cōcoctu facilius, maxime
perdix, attagena, colūbinus, pullus, gallinæ,
phasianæ. At ex turdis, merulis, paruis passeribus, in
quo ḡne pyrgitæ quoq; sunt, solidius alimētū est, idq;
magis ex turture, palūbo, anate, sed multo duri⁹ & co-
ctu difficilius, atq; fibris fere refertū, qd̄ ex pauone ac-
cipit. Anseris v̄o & strucochamelī caro, oībus q̄s dixi-
mus, plures reliquit supfluitates, difficilius cōcoq̄t, dē-
ptis alīs, q̄ succi bonitate cæteris auisibus haud inferio-
res sūt. Grues, fibris plenū durūq; alimētū p̄bent. In
totū v̄o iuniores aues veteribus sunt hūidiōres, coctu
faciliōres, alimēti valētioris, atq; p̄ aluū facilius deijciū-
tur. Sipi discriminē elixæ ab assis, & in sartagine frictis
distinguunt. Itē q̄ in aridis locis, mōtibusq; degūt, p̄-
lustris, & facili⁹ cōcoquūt, & supfluitatibus minus re-
dundāt.

De ouis.

Ca. LXXXIII.

Allinæ, phasianarūq; oua, oīm optima sunt,
g Anseris v̄o & struho camelorū inutilia. Multo

F v

Præcepti

aũt p̄stantiora sunt recētia veterib⁹, atq; vt magis alũt
tremētia, ita forbilĩa melius descēdũt, ac gutturis aspi
rates leniũt. Reliqua oĩa coctũ difficultia sunt, & vix trās
mittunt̄ exceptis suffocatis, q̄ qdē cruda ex garo, vi
no, & oleo diluta in diplomate modice inspissant̄, sic eĩ
& boni succi, & coctũ facilia reddunt̄. fricta aut̄ in sars
tagine omniũ pessima sunt.

De pedestribus animalibus. Ca. LXXXIII:

X quadrupedibus, suille carnes oim aliorum
e edulior̄ valētrissimi sunt gn̄is. q̄ppe q̄ & sapo
re & odore familiarē quādā pprietatē ad hũas
na corpa referũt. ut a nōnullis q̄ iprudētes, carnes hũas
nas degustauerũt, deph̄sum ē. alimētũ v̄o qd ex ip̄is
cōtrahit̄, & glutinosum ē, & haud facile dissipat̄. Ouis
la caro supfluitatibus redũdat, maliq; succi ē. Capre
nutrimētũ p̄bēt acre & mali succi, pessimũ v̄o hirci. q̄
pe q̄ nō solũ mali succi ē, verũ etiā coctōi resistit. Bu
bula caro atrā bilē parit̄. Lepores crassi succi sunt, sed
in hoc a bob⁹ & ouib⁹ vincunt̄. Cerui durā coctũq;
difficilē p̄bēt alimonĩā. In summa v̄o recētia oĩa ve
terib⁹ hũidiora, molliora, & coctũ faciliora sũt. Sicut cas
strata, ijs q̄bus integri adhuc testiculi sunt, atq; corpu
lẽta gracilibus. De p̄tibus aĩaliũ Ca. LXXXV

Xtremæ p̄tes nervosę sũt, ac pinguedinis, car
e nisq; exptes. vñ & glutinosę sũt & alimētũ exi
gui. atq; alũt̄ mouēt̄, excipiũt̄ aues p̄pter abũ
dantē ariditatē. Aures, rostraq; cartilaginosa sunt, &
haud facile cōcoquũt̄. Lingua laxa, exãguis, & ex
igui alimētũ ē. Glãdulę suaves sunt, atq; laxę p̄cipue
mãmarũ, sed maxie suille, dũ videlicet lacte replent̄, ac
ne minoris qdē alimētũ sunt q̄ carnes. Renes, testicu

Pau. Egine.

licq; mali succi sunt, & coctu difficiles. Atq; galloꝝ sa-
ginatoꝝ testes, & suaues sunt, & pbū alimētū corpi p̄-
bēt. Cōtra tauroꝝ, hircōꝝ, & arietū, coctu difficiles &
mali succi sunt Cerebr̄ pituitosū, crassi succi, tardi
trāsitus, coctu difficile, stomacho alienū, atq; nāuseo-
sum ē. vbi ꝑo pbe cōcoctū ē, satis alimēti p̄bet, Spi-
nalis medulla pinguis ē & suauior cerebro, sed in relis
qs ei similis Cor, iecurq; crassi succi sunt, coctu diffi-
cilia, & tardi meatus. atq; suillū hepar ceteris melius ē.
Lienis mali succi est, & atrā bilem parit. Pulmo ut
vtriq; laxior est, ita coctu facilior, sed pituitosus est, et
minus alit Ventriculus, vterus, intestina, dura sunt,
vix cōcoquūt, atq; pituitā gignūt In vniuersum ꝑo
siluestria aīalia, cūcuribus, alimētū p̄bēt aridius, minus
q; supfluitatib; redūdās. Sanguis oīs difficulter cō-
coctur, p̄cipue si crassus, ac melācholicus ē, veluti bu-
bulus. Leporino ꝑo sanguini utpote suauiſſimo, p̄ci-
puus honor ē. hūc nōnulli cū ip̄o iecinore coq̄re con-
sueuerūt, ac alij cū reliqs q̄q; viscerib;. Sunt etiā q̄ iu-
uenis porcelli sanguinē edūt. Homerus vero, caprinū
sanguinē nōnullos comedisse posteritati tradidit.

De lacte.

Cap. LXXXVI.

Ac coctū, alit qdē corpus, sed gingiuis, denti-
busq; nocet. quapropter postea q̄ ingestū est,
I primum mulso, mox vino acerbo, os abluere
oportet. Ceterum capitū dolorem affert, præcordia,
ventriculumq; inflat, atq; in renibus calculum gene-
rat. Igitur vt id quod dilutum magis est, minus quidē
alit, plus vero citat aluum, ita econtrario, crassius, valē-
tius quidem alimentum præbet, sed non facile de-
scendit. Porro caprinum lac mediocris est substantiæ,

Præcep:

ouillū crassioris. Præterea p̄tinus a partu tenuius est, tractu vero t̄pis, crassius, deteriusq; efficitur.

Quid obseruādū sit lac potātibꝫ. Ca. LXXXVII.

Vi lac potare voluerit, ab alijs cibis abstinere

q̄ debet, q̄ usq; cōcoquat, ac p̄ inferiora decedat.

Igit̄ p̄stat ip̄m recēs multū in matutino bibere. dein ieiunare, atq; tū vehemētes labores vitare ac scit em̄ si q̄s laborauerit, ac satius q̄q; est leniter deambulare, atq; vigilē congescere. Sane ita faciēti, primū q̄dem p̄ aluū subit. ideoq; post deiectōem aliud bibendū est, atq; si hoc quoq; ad secessum subierit aliud. In primis em̄ vtilr̄ purgat, nō ita multū q̄dem vniuersæ molis, sed ea dūtaxat q̄ in ventre cōtinent, mox venas ingredit, atq; optime nutriēs haudquaq; deijciēt. In biliosis ꝑo fluxionibus, atq; vbi vētriculū eliquari timuerimus, coctū lac exhibēdū est, atq; sic ip̄m coq̄re oportet. In primis q̄dem sensim paulatimq; ut & ps̄ q̄dam absumat, & ps̄ cōcoquat, deinde magis atq; magis coq̄re. Cauendū ꝑo ut neq; adurat, neq; in caleū coagulet, idq; optime fiet, si leniter ip̄m coxerimus, & miscēdo id qd̄ abcesserit, vndiq; detraxerimus. Igit̄ ferula polita tenuiq; miscere oportet. & si quid in labijs aule feruet, id spongia purgare. hoc em̄ sæpenumero reliquū lac corrūpit. Ergo coquendū est lac ut diximus, donec æquabilr̄ crassius, & crudo lacte dulcius euadat. Præterea qd̄ in lacte tenue, serosumq; est, cōsumitur, si calculi marini ex igne candētes in ip̄m demittantur, idq; aluo fluenti, maxime si biliosa fuerint excrementa eximie p̄dest.

De lacte schisto.

Cap. LXXXVIII.

Pau. Egine.

Erum lactis a caseo discernit, si vehemēter ad
f multū fumū coquat, dein exacte vel p linteū
vel p pānū colet. Misceat at serosę parti, vel mel
lis, vel oximellis, vel salis modicū, atq; vt aluū subdu
cat dat, adultis qdē, ad sextarios duos, iunioribus ꝑo
haud minꝑ sextario. Qd ꝑo marinoꝝ calculoꝝ, aut fer
ri ex igne cādentis demissione incrassatū est lac, dysen
teria, & alui pfluuiū haud mediocre ꝑsidium est

De caseo.

Cap. LXXXIX.

Aseus omnis acris est, sitim excitās, coctū dif
c ficilis, mali succi, calculū gignens. Innocētior
ꝑo est, q̄ recēs est, laxus, mollis, suauis, & mo
dico sale cōditus, q̄ ꝑo aliter afficit pessimus est.

De piscibus.

Cap. XC.

Onstat oēs pisces, frigidiori humidioriq; tem
c peratura esse. At q saxatiles vocāt, ceteris sunt
meliores. ꝑpe coctū faciles sunt, boni succi,
atq; modice humectāt, nisi dura fuerit eis caro. Nō sa
xatiliū aut, in pelago degētes, multo discrimine differe
rūt ab ijs q̄ in limo nutriunt, aut qua flumina irruunt,
sed oīm pessimi q̄ vel in stagnis, vel paludibus alunt.

At ꝑticulatim Capito qdem si in pelago deguerit,
modice suauis est, sanguinē ꝑo ꝑbet & tenuiorē & im
becilliorē. Huic haud absimilis lupus est. Ac in
equore quoq; nullus ꝑ satur, cæteris piscibꝫ & durior
& fragilior, coctū facilis, mēsis idoneus, ꝑdulcis, pin
guedinis expers.

Quibus testa ꝑ tegmine est.

Ca. XCI.

Iscium genera q̄ testa integunt, oīno salsum,
p crudūq; humorē pariūt. Horꝫ ostrea qdē, mol
lissima carne sunt, & magis aluū ducūt. Cha

Præcept.

ma ꝑo & Purpuræ & yngues & Spondyli & Buccina
& Cochleæ, atq; hmoi alia dura, ac quæ crustata quoq;
nominant, ut Gramari, Paguri, Cæcri, Locuste, Squilæ,
læ, mensis qdem cōueniunt, sed coctu difficilia sunt,
ac si sepe in aqua dulci elixent, aluū astringūt. Ius oim
q̄ testis cōcludunt aluum ducit, hāc ob causam terres
stres quoq; cochleæ vētrem soluūt. At ꝑo duræ carnis
& coctu difficilis sunt, q̄ licet nutriat, malū tñ succi est,
quapropter nōnulli ius cū garo & oleo cōdiūt, atq; sic
vētrem subducūt. Echini modice refrigerāt, paræ alūt,
atq; vrinam cient.

De mollibus.

Cap. XCII.

Olles pisces, vt polypi, sepia, lolligines, durū
m sunt, coctōiq; renitunt, p̄sertim polypi, atq; sal
sum quoddammō hnt humorē, si ꝑo concoctū
one vincant, haud paræ alimēti corpī p̄bent.

De cartilagineis.

Ca. XCIII.

X genere cartilagineo, torpedines, pastinacæ,
e molli atq; p̄dulci carne cōstant, q̄ & celeriter
subit, & facile concoqtur, alitq;. Raie, leuiraie,
squatinæ, & reliqua huiuscemodi genera, duriora, co
ctūq; difficiliora sunt, & plus alimēti p̄bent. Atq; in to
tū, duræ carnis animalia haud facile concoquunt, sed
& valens & solidū alimētū p̄bent.

De cetaceis.

Cap. XCIII.

Etacea. ut balena, vitulus marinus, libella, del
c phini, & thunni p̄grandes, duræ & coctu diffi
cilis sunt carnis, ac crassi succi. sale aut̄ condita
moderatiōra reddunt, atq; alijs piscib; hūidiora. super
fluitatib; magis abūdāt, & ad pturbādū p̄niora sunt.
Salsamētoꝝ differētiæ, pisciū ex qbus cōstant sequun

Pau. Egine.

tur discrimina. De vini potētia. Cap. XCV.

Vi sanitati studet, quāta sit vini potētia ignora
q re nō debet. Itaq; in vniuersum omē qdē vinū
nutrit. Idq; magis si rubidū, crassumq; est, sed
hoc minus boni succi ē. dulce ꝑo q̄uis nutriat, stoma-
cho tñ alienū est. Acerbū, stomacho qdē gratū, sed nō
facile trāsmittit, ac minus alit, idq; multo minus si fue-
rit albū. fuluo nullū aliud melius ē. Vetus vinū re-
cētī calidiū, sicciusq; ē, atq; in summa, vini potētia hec
est. In totū ꝑo vinū calorē nostre excitat, vñ & coctio
melior, & sanguis vtilior fit. Cibū, vtpote facile pene-
trās in oēs ptes deducit. ob quā cām attenuatis q̄q; vi
morbi, bonū habitū restituit, cibi appetētā erigit, pitui-
tā extenuat, bilē ꝑ vrinas expurgat, colorē emēdat, ani-
mū hilariorē iticūdūq; reddit, corpis robur auget. At
q; hec sunt vini modice epoti cōmoditates. Immodice
ꝑo ingestū, cōtraria efficit. hinc temulētorū euersiōes,
demētū, soporesq; pueniūt. q̄propter cauēda ē immo-
derata vini potatio, q̄uis si ex lōgis tpm interuallis li-
beralr bibat, cōmoditate nō careat. qñ quidē vrinas
abūde mouet, ac sudores pfundit. At mox assumptō
mulso ipm euomere satius est, ut ne parua qdem no-
xā vestigiū reliquat. Igit potatōi opam daturus, alio
cibo nō admodū se replere debet, atq; inter bibendū
brassicā elixam edere. & bellaria, ꝑsertim quæ ex amy-
gdalis cōstant, degustare. Hæc em̄ capitis dolorem le-
uant, neq; ullā vomētibus molestiā afferūt. Ac mace-
rati q̄q; absinthij cremor añ potatōem sumptus, haud
mediocriter auxiliat, vt ne aliud qdem inueniri possit
crapulæ magis inimicū. Quod si quēpiā mordeat vi-
num, frigidam aquam bibere debet, postero die absin-

Præcept.

thij cremorem sumere, ambulare, fricari, lauacry ingre
di, atq; subinde exiguo cibo refici.

De melle & mulso.

Cap. XCVI.

El coctū magis alit q̄ aluū subducat. nō cor
m ctum, cōtra, ac frigidis humidisq; temperaturis
cōuenit. Mulso, biliolis nō admodū pdesse vi
det, q̄ppe quod ipis in bilem ytitur. Igit̄ h̄moi naturis
oportet ipm magis aquosum exhibere, at qbus viscer
ra quoq; modo afficiunt, ijs alienum est. Cæterz hoc
modo mulsum pparat, octuplū aquæ melli adijcit, ac
donec spumare desierit cogitur, spumā ȳo simul atq;
orta est, iugiter auferre oportet.

De somno.

Ca. XCVII.

Vperest post oia q̄ de victus rōne diximus, vt
de somno quoq; disseramus. q̄ppe q̄ oim vltis
mus magna ex pte admittit. Igitur somnus, ut
formula quadā loquamur, est animalū virū quies, ab
vtili humore cerebry madefaciēte pueniens. Hunc q̄
recte capessit, multa cōsequit̄ cōmoda. Cibos em̄ cōfi
cit, humores digerit, dolores sedat, fatigatōes solat, ri
gida relaxat, animi ægri tudines obliuione delet, mens
tis insanīā corrigit. Tempus somno accōmodatissi
mū est post cibū, interdū ȳo factus, haud oibus ido
neus est. id em̄ tempus quo dormiūt aliq, haud satis ē
ut in eo cibi pfecte cōficiant. intercisa em̄ añ suam ho
ram concoctōe, p meridiem exurgētes sapenūmero
acidum ructāt, flatibus implent. nōnulli fluctuatōe q̄
q; molestant. nisi vel ex cōsuetudine, vel q̄a satis dor
mierūt huiuscemodi casus effugiant. Nocturno aut̄
somno haud alius melior est, si qdem nox suapte na
tura tum humore, tum trāquillitate somnū alliciēs, co

Pau, Eglne.

tionem p̄fectam efficit. Preterea post nocturnos somnos magna ex pte ad excremēta deijciēda festinamus. Tempis aut somno debiti terminus, ex alimentorū p̄fecta concoctōne sumit, quā tum ex ructibus, tum ex ventris cōtractōe dephendemus. Post hanc excitatio nō inutilis est, utpote quæ concoctōis excrementa ad secessum agit.

De vigilia.

Cap. XCVIII.

Igiliarum, quæ iam ægrotātes aut ex dolore, aut febrī, aut alio quouis accidēte infestant, curatōem, in libro de febribus p̄sequemur. In p̄sentia v̄o de his vigilijs dumtaxat dicendū est, quæ sanos interdū male afficiūt. Igit̄ si vel ob mœsticiam, vel sollicitudinē, aut aliā animi ægritudinē q̄s vigilauerit. In primis mærorē, quoad fieri potest, fugabimus. deinde sonorū suauitate, cogitatio abigēda est. id qđ nōs nulli plenes aquæ sonos efficere moliant̄, q̄ em̄ sic demulcent̄, facile somnū subeunt. Ac balneū quoq; potissimū in vespa, cū bene concoxerit, ingrediant̄. cibūq; humectantē assumāt. ut lactucas, aliosq; huiuscemodi. Nigri quoq; papaueris viridīa folia obsonijs interdū adiciant, pisces coctū faciles edāt, vinū tenue, non antiquū, liberaliter bibāt. Cubile petīturi rosaceo caput vagant, aut oleo in quo papaueris capita, aut mandragore decocta fuerint. Anethinum etiānum recens, somniferū est. Nouimus nōnullos post fatigatōem subito geuisse, ac subinde dormiuisse. idq; ex modica etiam venere accidere solet. alij in frigidato capite vel pedibus somno facile corripunt̄. Qđ si ob cibī vel multitudinē vel maliciā, grauato stomacho, alij vigilare co-

G

Præcept.

gant, nam & hoc accidisse comptū habemus, quemadmodum alij rursus p̄ter consuetudinē aut ieiunātes, aut exiguū cibū sumētes, dormire nequeūt, pp̄edere oportet, atq; causam auferre.

De sopore.

Cap. XCIX.

I verō rursus pfundi veterinosiq; supueniant
f somni, ab assiduīs lauacris, atq; refrigerāte vnctiōne abstinere oportet. Apophlegmatismis vero vti, atq; omnino victus rōem calidiōrē, aridiōrēq; & exiguū alimentū exhibere. q̄nquidē huiusmodi affectus, a frigidiorē, humidiorēq; materia cerebri irri-
gante, magna ex pte accidit.

Dioclis epistola de bona valitudine tuēda Ca. C.

DIOCLES Antigono regi salutem.

Voniā omniū regū doctissimū & in grādeua
q iam atate, vniuersæ philosophiæ, mathematis
cæq; studio, clarissimū te video, haud alienā a
regia maiestate fore putans, eam philosophiæ prem q̄
salubria docet, monere te volui hoc meo cōmentario
lo, vñ hoibus morbi adueniāt, qbus notis dephendan
tur, atq; qbus p̄sidijs eis occurrēdū sit. Vt em̄ in cœlo
nunq̄ tēpestas orit̄, quā nō signa q̄dam p̄cedant, quis
bus nautæ, cæteri q; haud imperiti homines, tutiores
reddant̄, ita humanā naturam nullus vnq̄ afficit mor-
bus, q non signo aliquo possit p̄sagiri. Itaq; hæc nostra
p̄cepta suscipe & ea p viribus obseruare, ne graueris.

Hominis corpusculū in quattuor ptes diuidimus.
Caput, Thoracē, Ventrē, Vesicā. Igit̄ cum caput qd
passurum est, hæc solent notæ p̄cedere. verūgo, ca-

Pau. EGINE.

pititis dolor, superciliorum grauitas, aurium tinnitus, punctura temporum, oculorum in matutino lachryma & caligatio, olfactus hebetatur, atq; dentium gingiua attolluntur. Cum aliquid tale praesenseris, caput purgare oportet, non quidem medicamento, sed vel hyssopi, vel origani capita trita, quae in aulula ferbuerint cum musto, aut decocti cyathos tres sumere, inde os in ieiuno abluere, atq; gargarizando humores a capite deducere. Hac capititis affectionum curatione, nulla alia leuior est. Optimum quoq; praesidium fuerit. Si napi ex mulso calido dilutum in ieiuno sorbere, atque gargarizare, donec a capite pituita defluat. Sed calefaciendum prius caput tegumento est, ut eliquata pituita, pronior ad effluxionem reddatur. Negligentibus vero haec, quae iam proposuimus signa, huiuscemodi affectiones superuenire solent. Lippitudines glaucosmata, aurium ruptura, strumae in ceruice, cerebri tabes, grauedo, angina noctu, teredones, vna, capillorum defluxus, vlcera capititis, dentium dolor. Si in thorace aliquid futurum est, his notis deprahenditur. Sudor vniuersum corpus occupat, praecipue thoracem, lingua crassior fit. Spuunt vel salsa, vel amara, vel biliosa. Latera, scapulaeque, dolor sine occasione infestat, vigiliae, suffocationes, sitis afficiunt. animus ex somno tristior redditur. pectus, brachiaque, refrigerantur, tremunt manus. Hos prudenter hunc in modum curare conuenit. Vomitu quoad melius fieri potest vtendum est, idq; post coenam non crapulosam, sed sine medicamento. Viles vero sunt vomitus ante cibationem quos syrmaismos vocant. Igitur qui sic vomere voluerit, radicias tenues, nasturcium, erucam, sinapi, portulacam, maducet,

G ij

Præcept.

mox sumpta tepida aqua euomat. Hæc vero signa par
uipendentibus, huiuscemodi solent supuenire mor
bi. Pleuritis, peripneumonia, melancholia, febres acu
te, phrenitis, lethargus, ardor cū singultu Vbi aliqd
vētrē lesurū est, his notis p̄scire licet. In primis vēter cō
uoluit, atq; in semetip̄o turbat, cibi potusq; amari vidē
tur, genuū grauitas, lūborū rigor ita ut flecti nō possit,
totius corp̄s fatigatio, atq; sine occasiōe cruz torpor,
febriculæ nō vehemētes. Cū hæc videris p̄sagia, ven
trē remollire oportet, nō medicamētis, sed victu, tuti
em̄ est vti ijs qbus nullus error accedere potest, ut sunt
Beta ex mullo elixa, allia cocta, malua, Rumex, mer
curialis, & q̄cunq; melle cōdita sunt. Hæc em̄ oīa aluū
subducunt. At vbi signorū aliquod magis intēdit, cne
ciliquamē oibus decoctis miscendū est. q̄ppe q̄ & gra
ta & tuta est. Leuis quoq; brassicę ex multa aqua cōctę
succus, quattuor fere heminaꝝ mensura, potui datus
cū melle & sale haud inutilis ē. Atq; si qs ieiunus aquā
potauerit, in qua vel cicer, vel eruū fuerit decoctū, idē
consequet. Qui vero p̄dicta signa neglexerit, hos mor
bos timeat, vētris fluore, dysenteria. Intestinorū leuita
tē, voluulū coxendicem, febrē tertianā, podagrā, apo
plexiam, hemoroides, articulatiū morbū. Vesicę af
fectōes p̄uident, si exiguo sumpto cibo qs impleri vi
det, si sint flatus, ructus, pallor toti⁹ corp̄s, somni gra
ues, vrinæ liuidæ difficulter effluentes, pudendorū tu
mores. Quibus notis apparētibus, occurrendū est q̄
tutissime medicamentis odoratis vrinā cientibus. Itaq;
feniculi apijq; radices in vino albo odorato macerare,
atq; duos cyathos mane ieiuno singulis diebus p̄pi
nare congruit, item pastinacæ, vel mirrhæ, vel helenij

Pau. EGINE.

aquam quotcunq; horꝝ habueris, nam omnia p̄sunt.
cicēꝝ quoq; maceratoꝝ aquā, similiter cū vino bibere
non alienū est. Hæc aut̄ signa negligēter p̄tereūtes hu
iuscemodi morbos timeant, aquā inter cutē, lienis ma
gnitudinē, iecinoris dolorē, calculū, renū affectōes, vri
næ stillicidiū, vētriculi plenitudinē. In omnibus ꝑo
iam p̄positis signis, infantes q̄dem clementiori, adulti
vero efficaciori curatōe tractādi sunt. Neq; vero an
ni solsticia, in q̄bus omnia cōtingere solent, silentio p̄
teribimus, sed q̄bus in quoq; alimentis vtendū sit pau
cis p̄stringemus. **SOLSTITIVM HYEMALE**
Igit̄ a bruma vsq; ad vernū equinoctiū, grauedines de
stillatōesq; atq; humiditates in hominibus augent̄. Ies
circo calidiora alimenta ingerere oportet, diligentius
meraciūsq; atq; ab origano bibere, ac veneri quoq; in
dulgere. Numerant̄ vsq; ad equinoctiū dies nonagin
ta. **EQUINOCTIVM VERNVM** Hoc tempe
auget̄ in hominib; pituita, ac dulcis sanies sanguinis
ad vergiliarū vsq; ortū, quare tum succosissima, acris
q; adhibenda sunt, exercendū est corpus, ac venus tū
innocua esse credit̄. Sunt vero ad vergiliarū exortū die
es sex & quadraginta. **VERGILIARVM EXOR
TVS.** Hoc tempus auget̄ in hominibus bilem amarā
atq; sanies amaras ad æstiuū vsq; solsticiū, tum dulcia
quæ aliuū dulcant adhibe. & concubituū quoad poteris
fuge. Numerant̄ ad solsticiū æstiuū dies q̄nq; & qua
draginta. **SOLSTICIVM ESTIVVM.** Hoc tem
pore crescit in hominibus atra bilis ad equinoctiū vsq;
autumnale. Igit̄ aqua frigida, atq; odoratis omnibus
vti, ac concubituū fugere oportet, aut innocentius saltē
ea quæ de ip̄o p̄scripta sunt admittere, Sunt ad equi

Præcept.

noctium autumnale dies tres & nonaginta. **EQVI
NOCTIVM AVTVMNALE.** Hoc tempus pitu
itæ abundantiam facit in hominibus, & tenues fluxio
nes, donec vergiliæ occidant. Itaq; fluxiones sistere, at
q; acerrima, & maxie succosa ingerere, nequaç; vome
re, exercitari, atq; venerem fugere convenit. Sunt ad
vergiliarũ occasum dies sex & quadraginta. **VER
GILIARVM OCCASVS.** Hoc tempore abundat
in hominibus pituita ad brumam vsq;. quare acerbissi
ma quæç; tum exhibenda sunt, vinum suaue biben
dum. Pinguibus uti, atq; exercitari congruum est. Nu
merantur vsq; ad solsticiũ hyemale dies quinque &
quadraginta

FINIS.

Argentorat. ex Aedibus Mathiæ

Schurerij. xij. Maij.

ANN. M. D. XI.

**CONRADO DVNTZENHE
MIO. II. DICTATORE
ARGENTORAT:**

**REGNANTE IMP. CAES.
MAXIMILIANO P. F.**

A V G.

ii D